

บทที่ ๑
คดีมีข้อโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมาย
ที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดี
ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ (ต่อ)

อ.อิศม์ อินทุติ
๒๔ กรกฎาคม ๒๕๖๙

ชุดที่ ๑/๓ 1

คดีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามคำร้องที่ส่งไป
ตามมาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง
ที่น่าสนใจเพิ่มเติม

2

คำวินิจฉัยเกี่ยวกับประมวลกฎหมายอาญา

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๑๖/๒๕๖๖ เป็นกรณีพนักงานอัยการฟ้องจำเลยทั้งสองต่อศาลอาญาว่า ร่วมกันวางเพลิงโดยใช้น้ำมันก๊าดราดและจุดไฟเผาพระบรมฉายาลักษณ์ฯ ต่อมาจำเลยทั้งสองร่วมกันนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งภาพที่กำลังลุกไหม้พระบรมฉายาลักษณ์ดังกล่าว อันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓, ๑๑๒, ๒๑๗

ระหว่างการพิจารณาของศาลอาญา จำเลยยื่นคำร้องโต้แย้งว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๑๗ ที่ว่า “ผู้ใดวางเพลิงเผาทรัพย์สินผู้อื่น ...” มิได้มีถ้อยคำว่า “อันอาจเป็นอันตรายแก่บุคคลทั่วไป” ทำให้ขาดความแน่นอนชัดเจน เปิดช่องให้มีการตีความเป็นผลร้ายแก่จำเลยทั้งสอง และเป็นบทบัญญัติที่ไม่มีความจำเป็นเพราะมีความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ตามมาตรา ๓๕๘ อยู่แล้ว อีกทั้งบทกำหนดโทษประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๑๗ ยังไม่ได้สัดส่วนกับการกระทำความผิด จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ นอกจากนี้การวางเพลิงเพื่อประท้วงเรียกร้อง เป็นการแสดงออกทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๔ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๑๗ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๔ ด้วย

3

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่จำเลยโต้แย้งเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลอาญาจะใช้บังคับแก่คดี เมื่อจำเลยโต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลว่า บทบัญญัติดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัตินั้น กรณีเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง จึงมีคำสั่งให้รับไว้พิจารณาวินิจฉัย ส่วนปัญหาตามข้อโต้แย้งของจำเลยนั้น **ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความว่า**

- โดยสภาพของการวางเพลิงเผาทรัพย์สินย่อมก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นและเป็นอันตรายต่อประชาชน**อยู่ในตัว** ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๑๗ จึงมีความชัดเจนแน่นอนพอสมควร ไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม

- การวางเพลิงเผาทรัพย์สินมีผลกระทบ**ร้ายแรงกว่าทำให้เสียทรัพย์** การกำหนดอัตราโทษสูงกว่าจึง**เป็นไปตามหลักความได้สัดส่วน** ไม่เป็นการจำกัดเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ

- อีกทั้งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๑๗ ตราขึ้นเพื่อมุ่งคุ้มครองความมั่นคงปลอดภัยของประชาชน **ตามข้อยกเว้นที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๔** ให้ออกกฎหมายเช่นนี้ได้

ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๑๗ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๓๔

4

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๑๓/๒๕๖๕ เป็นกรณีศาลแขวงพระนครเหนือส่งข้อโต้แย้งของจำเลยที่ว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๐๘ (ที่บัญญัติว่า ผู้ใดแต่งกายหรือใช้เครื่องหมายที่แสดงว่าเป็นภิกษุ สามเณร หรือนักพรตหรือนักบวชในศาสนาใดโดยมิชอบ เพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนเป็นบุคคลเช่นนั้น ต้องระวางโทษ ...) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ เพราะการแต่งกายเลียนแบบพระสงฆ์ไม่ใช่การกระทำที่ร้ายแรง

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความว่า

- การแต่งกายเลียนแบบแล้วประพฤติดื้อมเสียมยอมก่อให้เกิดความเสื่อมศรัทธาในศาสนานั้น หรือหากมีการบิดเบือนคำสอนตามหลักศาสนาที่อาจกระทบต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน บทบัญญัติดังกล่าวจึงเป็นไปตามหลักนิติธรรม

- ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๐๘ ไม่ได้มีผลกระทบต่อเสรีภาพของศาสนิกชนผู้ปฏิบัติศาสนกิจโดยทั่วไป และไม่ได้กำหนดอัตราโทษขั้นต่ำ ศาลสามารถใช้ดุลพินิจกำหนดโทษให้สอดคล้องและเหมาะสมกับพฤติการณ์แห่งคดี จึงไม่เป็นการเพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ ถือได้ว่าเป็นไปตามหลักความได้สัดส่วน

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๐๘ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖

5

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๒/๒๕๖๕ พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องจำเลยต่อศาลจังหวัดกาญจนบุรี ความว่า พนักงานสอบสวน สภอ.เมืองกาญจนบุรี มีคำสั่งให้จำเลยพิมพ์ลายนิ้วมือเพื่อใช้ตรวจสอบประวัติอาชญากรรมและนำมาประกอบสำนวนการสอบสวนในคดีอาญา อันเป็นการสั่งการตามอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวน ตามป.วิ.อ.มาตรา ๑๓๒ (๑) จำเลยทราบคำสั่งแล้วไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้นโดยไม่มีเหตุหรือข้อแก้ตัวอันสมควร ขอให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๖๘ วรรคหนึ่ง (ที่บัญญัติว่า ผู้ใดทราบคำสั่งของเจ้าพนักงานซึ่งสั่งการตามอำนาจที่มีกฎหมายให้ไว้ ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้นโดยไม่มีเหตุหรือข้อแก้ตัวอันสมควร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบวัน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ)

ระหว่างการพิจารณาของศาลชั้นต้น จำเลยได้แย้งว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๖๘ วรรคหนึ่ง จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๘ วรรคหนึ่ง

6

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความว่า

- ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๖๘ วรรคหนึ่ง บัญญัติไว้เพื่อประโยชน์ในการวางระเบียบกฎเกณฑ์มุ่งประสงค์คุ้มครองส่วนรวมเพื่อให้ทุกคนอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข

- สำหรับบทกำหนดโทษเป็นเพียงการกำหนดอัตราขั้นสูงโดยไม่ได้กำหนดอัตราโทษขั้นต่ำเอาไว้ ศาลย่อมสามารถใช้ดุลพินิจสั่งลงโทษน้อยกว่าอัตราโทษขั้นสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้เพียงใดก็ได้ เพื่อให้สอดคล้องกับความจำเป็นและความเหมาะสมเป็นกรณีๆไป

- อัตราโทษจำคุกไม่เกินสิบวัน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เห็นว่าเป็นอัตราโทษที่เหมาะสมได้สัดส่วนกับความผิด ตามหลักความได้สัดส่วนหรือความพอสมควรแก่เหตุ

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๖๘ วรรคหนึ่ง จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๘ วรรคหนึ่ง

7

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๑๔/๒๕๖๔ เป็นกรณีโจทก์ฟ้องจำเลยทั้งสี่ต่อศาลจังหวัดนครสวรรค์ ในความผิดฐานเบิกความเท็จ นำสืบหรือแสดงพยานหลักฐานอันเป็นเท็จ และฐานทำลายพยานหลักฐานในคดี ศาลจังหวัดนครสวรรค์ได้สวนมูลฟ้องแล้วมีคำพิพากษายกฟ้องด้วยเหตุผลว่า คดีของโจทก์ขาดอายุความ

โจทก์ยื่นอุทธรณ์ และได้แย้งว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๕ วรรคหนึ่ง ในส่วนที่บัญญัติว่า “ในคดีอาญา ถ้ามิได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลภายในกำหนดดังต่อไปนี้ นับแต่วันกระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ” **ไม่สามารถใช้ปฏิบัติได้จริงในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องคดี** เพราะจะต้องเผื่อเวลาสำหรับการไต่สวนมูลฟ้องและดำเนินการออกหมายเรียกหรือหมายจับเพื่อให้ได้ตัวจำเลยมายังศาลด้วย และการที่อายุความในคดีราษฎรเป็นโจทก์น้อยกว่าในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ มีผลทำให้ผลของคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์และผู้เสียหายเป็นโจทก์แตกต่างกัน ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๕ วรรคหนึ่ง ในส่วนดังกล่าว จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗

8

ปัญหาตามข้อโต้แย้งของโจทก์ ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความว่า

- ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๕ วรรคหนึ่ง มีเจตนารมณ์เพื่อให้มีการนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างรวดเร็ว ไม่ให้ระยะเวลาว่างเลยไปจนกระทั่งพยานหลักฐานเสื่อมสลายสูญหาย ซึ่งอาจทำให้เกิดความผิดพลาดต่อกระบวนการยุติธรรม และหากรายชื่อบุคคลซึ่งเป็นผู้เสียหายเห็นว่า การให้พนักงานอัยการเป็นโจทก์ดำเนินคดีอาญาแทนจะเป็นผลดีมากกว่า ก็สามารถร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อเจ้าหน้าที่เพื่อให้พนักงานอัยการดำเนินคดีแทนได้ จึงไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖

- ไม่ว่าคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์หรือคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ต้องอยู่ในบังคับของกำหนดอายุความฟ้องคดีอาญา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๕ วรรคหนึ่ง (๑) ถึง (๕) เหมือนกัน จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อหลักความเสมอภาค ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗

9

คำวินิจฉัยเกี่ยวกับกฎหมายที่มีโทษทางอาญา

คำวินิจฉัยฯ ที่ ๑๖/๒๕๖๗ เป็นกรณีจำเลยทั้งสองต้องคำพิพากษาของศาลแขวงพิทยาว่าร่วมกันออกเช็คโดยมีเจตนาที่จะไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็ค ตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๔ ๗๓ จำคุกคนละ ๓ ปี จำเลยทั้งสองอุทธรณ์

ระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ภาค ๒ จำเลยทั้งสองโต้แย้งว่า พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๔ เฉพาะในส่วนโทษทางอาญา ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ๒๖ วรรคหนึ่ง (หลักนิติธรรม เพิ่มภาระ) มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง (ห้ามเลือกปฏิบัติ) มาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง (หลักการลงโทษทางอาญา) และ มาตรา ๗๗ วรรคหนึ่ง วรรคสาม (หมดความจำเป็นและไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์)

10

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๗ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๖ แนวนโยบายแห่งรัฐ ที่กำหนดแนวทางในการตรากฎหมายเพื่อให้รัฐพึงมีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น กำหนดกรอบแนวทางทั้งในแง่เนื้อหาและกระบวนการจัดทำกฎหมาย รวมทั้งการดำเนินการภายหลังจากที่กฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว เพื่อมิให้รัฐตรากฎหมายที่มีผลเป็นการสร้างภาระแก่ประชาชนโดยไม่เหมาะสม มิใช่เป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลโดยตรง ไม่มีกรณีที่พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔ จะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๗ จึงไม่รับวินิจฉัยปัญหาดังกล่าว

ส่วนปัญหาตามข้อโต้แย้ง ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความว่า พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค มาตรา ๔ เฉพาะในส่วนโทษทางอาญา

- ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง เพราะเช็คเป็นตัวเงินที่มีขึ้นเพื่อใช้รับจ่ายเงินแทนการนำเงินสดไปชำระแก่กัน ความน่าเชื่อถือของเช็คจึงมีความสำคัญ หากเช็คขาดความน่าเชื่อถือย่อมส่งผลกระทบต่อ การดำเนินธุรกิจการค้า และระบบเศรษฐกิจของประเทศ

11

- การกำหนดให้มีโทษทางอาญาแก่ผู้กระทำความผิดตามมาตรา ๔ วรรคหนึ่ง (๑) ถึง (๕) เพื่อให้ผู้ออกเช็คต้องระมัดระวังและออกเช็คโดยสุจริต

- ความผิดตามกฎหมายนี้ เป็นความผิดอันยอมความได้ตามมาตรา ๕ และคดีอาจเป็นอันเลิกกันตามมาตรา ๗ หากผู้กระทำความผิดใช้เงินตามเช็คภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือบอกกล่าว หรือหนี้ที่ผู้กระทำความผิดออกเช็คเพื่อใช้เงินนั้นสิ้นผลผูกพันไปก่อนศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุด

เมื่อชั่งน้ำหนักแล้ว ประโยชน์สาธารณะที่ได้จากการมีหลักประกันความน่าเชื่อถือของเช็คและระบบเศรษฐกิจของประเทศ มีน้ำหนักมากกว่าผลเสียที่จะเกิดขึ้นแก่ประชาชนจากการใช้โทษทางอาญาในกฎหมายดังกล่าว บทบัญญัติดังกล่าวเป็นไปตามหลักความได้สัดส่วนพอเหมาะพอควรแก่กรณี ไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ ไม่กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคล

12

- ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง เพราะตัวเงินแต่ละประเภทมีลักษณะและวัตถุประสงค์ในการใช้แตกต่างกัน กฎหมายอาจบัญญัติความคุ้มครองไว้ต่างกันได้

- ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง เพราะเป็นบทบัญญัติที่ใช้บังคับอยู่ในขณะที่มีการกระทำความผิด และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นเป็นไปตามโทษที่บัญญัติไว้เท่านั้น

พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๔ วรรคสอง เฉพาะในส่วนโทษทางอาญา จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญทั้งสามมาตรา

13

คำวินิจฉัยที่ ๒๐/๒๕๖๖ เป็นกรณีมีข้อโต้แย้งว่า พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๔ วรรคหนึ่ง (๑) และ (๒) ใช้ถ้อยคำอันเป็นองค์ประกอบความผิดที่ไม่แน่นอน ขัดหลักการบัญญัติกฎหมายที่มีโทษทางอาญา ส่วนมาตรา ๑๔ วรรคหนึ่ง (๓) กำหนดในลักษณะเป็นความผิดเด็ดขาด ไม่เปิดโอกาสให้จำเลยสามารถพิสูจน์ความจริง ไม่มีบทยกเว้นโทษหรือยกเว้นความผิดในข้อหาหมิ่นประมาทเหมือนที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๙ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๓๔

พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๔ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำความผิดที่ระบุไว้ดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(๑) โดยทุจริต หรือโดยหลอกลวง นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่บิดเบือนหรือปลอมไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ประชาชน อันมิใช่การกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา

14

(๒) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายต่อการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือโครงสร้างพื้นฐานอันเป็นประโยชน์สาธารณะของประเทศ หรือก่อให้เกิดความตื่นตระหนกแก่ประชาชน

(๓) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ใด ๆ อันเป็นความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรหรือความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา”

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความว่า พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๔ วรรคหนึ่ง (๑) (๒) และ (๓) เป็นบทบัญญัติเพื่อให้ความคุ้มครองเป็นพิเศษหากมีการกระทำความผิดดังกล่าวผ่านระบบคอมพิวเตอร์ เนื่องจากการกระทำความผิดอาญาในรูปแบบเฉพาะที่ก่อให้เกิดความเสียหายเป็นวงกว้างอย่างรวดเร็วซึ่งยากแก่การแก้ไขเยียวยาในภายหลัง อีกทั้งมีระดับความร้ายแรงและส่งผลกระทบต่อส่วนรวมมากกว่าความผิดฐานหมิ่นประมาท เมื่อชั่งน้ำหนักระหว่างสิทธิหรือเสรีภาพของประชาชนที่ถูกจำกัดตามกฎหมายกับประโยชน์ส่วนรวมที่ได้รับตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย เป็นไปตามหลักความได้สัดส่วน จึงไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง และไม่ขัดต่อเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลตามมาตรา ๓๔ วรรคหนึ่ง

15

คำวินิจฉัยเกี่ยวกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๑/๒๕๖๘ คดีนี้เป็นกรณีผู้ซื้อทรัพย์ได้จากการขายทอดตลาด และรับโอนกรรมสิทธิ์มาแล้ว ยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดจันทบุรีขอให้ออกหมายบังคับคดีให้จำเลยและบริวาร (ซึ่งยังอยู่อาศัยในที่ดินพิพาท) ออกไปจากที่ดินพิพาท ศาลจังหวัดจันทบุรีออกหมายตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดี เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีปิดประกาศขับไล่ จำเลยยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดจันทบุรีว่า การบังคับคดีและการปิดประกาศขับไล่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ขอให้เพิกถอนการบังคับคดี ศาลจังหวัดจันทบุรียกคำร้อง จำเลยอุทธรณ์

ระหว่างที่คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ภาค ๒ จำเลยยื่นคำร้องโต้แย้งว่า ลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือบริวารที่อาศัยอยู่ในทรัพย์พิพาทควรมีสถานที่ที่จะอยู่อาศัยได้ตราบเท่าที่ยังไม่มีค้ำบังคับของศาล **ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๓๔** ที่ให้อำนาจผู้ซื้อทรัพย์จากการขายทอดตลาดขอให้ศาลออกหมาย

16

บังคับคดีได้ทันที โดยไม่ต้องขอออกคำสั่งบังคับให้ลูกหนี้ที่อาศัยอยู่ออกจาก
อสังหาริมทรัพย์ก่อนจึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง (สิทธิ
และเสรีภาพของของลูกหนี้และบริวารเกินสมควรแก่เหตุ และขัดต่อหลักนิติธรรม)
มาตรา ๓๓ วรรคหนึ่ง (เสรีภาพในเคหสถาน) และมาตรา ๓๗ วรรคหนึ่ง (สิทธิใน
ทรัพย์สิน) ขอให้ส่งข้อโต้แย้งดังกล่าวไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
มาตรา ๓๓๔ เป็นบทบัญญัติให้สิทธิผู้ซื้ออสังหาริมทรัพย์ยื่นคำร้องขอให้ศาลออกหมาย
บังคับคดีแก่ลูกหนี้หรือบริวารที่ยังอยู่อาศัยในอสังหาริมทรัพย์นั้นได้ทันที โดยไม่ต้องฟ้อง
เป็นคดีใหม่

- เพื่อให้การบังคับคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็ว เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาได้รับ
ชำระหนี้และผู้ซื้อทรัพย์สินได้จากการขายทอดตลาดสามารถเข้าใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินได้
โดยเร็ว

17

- ก่อนดำเนินการตามมาตรานี้ ลูกหนี้ตามคำพิพากษาสามารถชำระหนี้ได้
ทุกเมื่อเพื่อมิให้มีการบังคับคดี สิทธิและเสรีภาพของลูกหนี้ตามคำพิพากษาและ
บริวารมีอยู่อย่างไร คงมีอยู่เช่นนั้น

- บทบัญญัตินี้เป็นกลไกที่จำเป็นในการป้องกันการประวิงคดี เพื่อสร้าง
ความเชื่อมั่นในกระบวนการขายทอดตลาด ทำให้ราคาทรัพย์สินมีมูลค่าที่เหมาะสม
กับความเป็นจริง

ด้วยเหตุดังกล่าว ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๓๔
จึงไม่กระทบต่อสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพของลูกหนี้ตามคำพิพากษา เป็นไป
ตามหลักสัดส่วน ไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่กระทบต่อเสรีภาพเสรีภาพในเคหสถาน
และไม่กระทบต่อสิทธิในทรัพย์สิน ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรค
หนึ่ง มาตรา ๓๓ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๓๗ วรรคหนึ่ง

18

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๒๕/๒๕๖๗ คดีนี้ ศาลจังหวัดร้อยเอ็ดส่งคำร้องของผู้ร้องขอให้ปล่อยทรัพย์สินมายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยว่า **ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๒๓ วรรคหนึ่ง** ในส่วนระยะเวลาการปล่อยทรัพย์สิน การพิจารณาว่ามีพฤติการณ์พิเศษหรือเหตุสุดวิสัยหรือไม่ **เป็นดุลพินิจของศาล** ทำให้ผู้ร้องขอให้ปล่อยทรัพย์สินไม่ได้รับความคุ้มครองตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ส่วน**มาตรา ๓๒๓ วรรคสี่** ให้โจทก์หรือเจ้าหนี้ตามคำพิพากษามีสิทธิร้องขอต่อศาลให้สั่งบุคคลภายนอกผู้ยื่นคำร้องขอให้ปล่อยทรัพย์สิน**วางเงินหรือหาประกัน** มีผลกระทบต่อสิทธิผู้ร้องเกินสมควร และ**มาตรา ๓๒๓ วรรคห้า** ให้โจทก์หรือเจ้าหนี้ตามคำพิพากษามีสิทธิร้องขอต่อศาลให้สั่งให้ผู้กล่าวอ้างชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อ**ความเสียหายที่เกิดขึ้น** คู่ครองเจ้าหนี้มากกว่าบุคคลภายนอก ทำให้เกิดความไม่เสมอภาค ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง และวรรคสาม

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความว่า ...

19

- **ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๒๓ วรรคหนึ่ง** กำหนดระยะเวลาในการยื่นคำร้องขอให้ปล่อยทรัพย์สิน โดยแบ่งออกเป็น ๓ กรณี **กรณีที่ ๑** ไม่มี**พฤติการณ์พิเศษหรือเหตุสุดวิสัย** ต้องยื่นคำร้องขอต่อศาลที่ออกหมายบังคับคดีภายใน**หกสิบวัน** นับแต่วันที่มีการยึดทรัพย์สินนั้น **กรณีที่ ๒** มี**พฤติการณ์พิเศษ** ต้องยื่นคำร้องขอ**ไม่ช้ากว่าเจ็ดวัน** ก่อนวันที่เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดไว้เพื่อการขายทอดตลาดหรือจำหน่ายโดยวิธีอื่นซึ่งทรัพย์สินนั้นเป็นครั้งแรก **กรณีที่ ๓** มี**เหตุสุดวิสัย** ต้องยื่นคำร้องขอ**ก่อนขายทอดตลาดหรือจำหน่ายโดยวิธีอื่นซึ่งทรัพย์สิน** เป็นกรณีกฎหมายกำหนดให้มีข้อยกเว้นเป็นกรณีพิเศษเพิ่มขึ้นเพื่อให้เกิดความเป็นธรรม ไม่เช่นนั้นผู้ร้องขอให้ปล่อยทรัพย์สินจะใช้สิทธิยื่นคำร้องขอได้เพียงกรณีเดียวคือภายในหกสิบวัน นับแต่วันที่มีการยึดทรัพย์สิน และการพิจารณาว่ามีพฤติการณ์พิเศษหรือเหตุสุดวิสัยหรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงว่าต้องด้วย**ป.วิ.พ. มาตรา ๒๓** หรือไม่ ศาลมีอาจใช้ดุลพินิจเพียงลำพัง

- **มาตรา ๓๒๓ วรรคสี่** ที่บัญญัติให้สิทธิโจทก์หรือเจ้าหนี้ตามคำพิพากษายื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งให้บุคคลภายนอกผู้ยื่นคำขอให้ปล่อยทรัพย์สิน**วางเงินหรือหาประกันต่อศาล** ในกรณีที่คำร้องนั้นไม่มีมูลและยื่นเข้ามาเพื่อประวิงคดี ถ้าผู้ร้องไม่ปฏิบัติตาม ให้ศาล

20

มีคำสั่งจำหน่ายคดีและคำสั่งดังกล่าวเป็นที่สุดท้าย เพื่อให้การยื่นคำร้องขอปล่อยทรัพย์สิน เพื่อประวิงการบังคับคดีทำได้ยากขึ้น และเหตุที่ให้คำสั่งดังกล่าวเป็นที่สุดท้าย เนื่องจากหากปล่อยให้มีการอุทธรณ์ฎีกาต่อไป กระบวนการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งจะยืดเยื้อ ทำให้เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาไม่สามารถบังคับคดี

- **มาตรา ๓๒๓ วรรคห้า** ที่บัญญัติให้โจทก์หรือเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาอาจยื่นคำร้องต่อศาลภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งยกคำร้องขอเพื่อขอให้ศาลสั่งให้ผู้กล่าวอ้างชดใช้ค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ตนได้นั้น เป็นการหลักเกณฑ์เรียกค่าสินไหมทดแทนแก่โจทก์หรือเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาที่ได้รับความเสียหายโดยไม่ต้องฟ้องเป็นคดีใหม่ เพื่อคุ้มครองผู้ที่ได้รับความเสียหายอันเนื่องมาจากการร้องขอให้ปล่อยทรัพย์สิน และเป็นการป้องปรามการร้องขอให้ปล่อยทรัพย์สินโดยมิเจตนา เพื่อให้การบังคับคดีล่าช้าหรือยื่นเข้ามาเพื่อประวิงคดี

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๒๓ วรรคหนึ่ง วรรคสี่ และวรรคห้า จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ กับมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง และวรรคสาม

21

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๑๒/๒๕๖๕ เป็นกรณีโจทก์ยื่นฟ้องจำเลยต่อศาลจังหวัดเลยขอถอนคืนการให้ที่ดินกลับมาเป็นกรรมสิทธิ์ของโจทก์ ศาลจังหวัดเลยพิพากษายกฟ้อง โจทก์อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาค ๔ พิพากษายืน โจทก์ยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกา

ขณะที่คดีอยู่ระหว่างนัดฟังคำสั่งศาลฎีกา โจทก์ได้แย้งว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๔๗ มาตรา ๒๔๘ และมาตรา ๒๔๙ เป็นการจำกัดสิทธิการเข้าถึงความยุติธรรมของโจทก์ ขัดต่อหลักนิติธรรมและเป็นการเลือกปฏิบัติ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ **มาตรา ๒๖ มาตรา ๖๘ และมาตรา ๗๗ วรรคสาม** อีกทั้งการแต่งตั้งองค์คณะผู้พิพากษาโดยประธานศาลฎีกาตามมาตรา ๒๔๘ ยังขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ **มาตรา ๑๘๙** (ห้ามการจัดตั้งศาลใหม่ ฯลฯ) อีกด้วย ศาลฎีกาส่งข้อโต้แย้งดังกล่าวไปยังศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความว่า **มาตรา ๖๘ และมาตรา ๗๗ วรรคสาม** เป็นบทบัญญัติในหมวด ๖ แผนกนโยบายแห่งรัฐ ที่กำหนดเป้าหมายในกระบวนการยุติธรรมและหลักเกณฑ์ในการออกแบบกระบวนการยุติธรรมให้ประชาชนเข้าถึงและแนวทางในการตรวจกฎหมาย มิใช่บทบัญญัติคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลโดยตรง ศาลรัฐธรรมนูญไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยในส่วนนี้

22

ส่วนปัญหาว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๔๗ มาตรา ๒๔๘ และมาตรา ๒๔๙ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๑๘๙ หรือไม่นั้น ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความว่า

- **มาตรา ๒๔๗** กำหนดให้การฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นอุทธรณ์ในคดีแพ่งจะกระทำได้อีกเมื่อได้รับอนุญาตให้ฎีกา มีผลให้ไม่ว่าคู่ความจะมีฐานะทางเศรษฐกิจอย่างไรและจำนวนทุนทรัพย์ที่พิพาทกันเท่าไร มีสิทธิยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกาทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมายได้เท่าเทียมกัน

- **มาตรา ๒๔๘** กำหนดให้การพิจารณาและวินิจฉัยคำร้องตามมาตรา ๒๔๗ กระทำโดยองค์คณะผู้พิพากษาที่ประธานศาลฎีกาแต่งตั้ง ประกอบด้วยรองประธานศาลฎีกาและผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาอีกอย่างน้อย ๓ คน ซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์ในการพิจารณาพิพากษาคดี อันเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณากลับกรองคดี และ

- **มาตรา ๒๔๙ วรรคหนึ่ง** ให้ศาลฎีกาพิจารณาอนุญาตฎีกาได้เมื่อเห็นว่า ปัญหาตามฎีกานั้นเป็นปัญหาสำคัญที่ควรวินิจฉัย และ**วรรคสอง** กำหนดกรณีปัญหาสำคัญสำหรับการพิจารณาคำร้องขออนุญาตฎีกาไว้ตาม (๑) ถึง (๖) หากคำร้องอนุญาตฎีกาใดมีลักษณะเป็นกรณีปัญหาสำคัญย่อมได้รับอนุญาตให้ฎีกา

23

ดังนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๔๗ มาตรา ๒๔๘ และมาตรา ๒๔๙ จึงไม่เป็นการจำกัดสิทธิการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของคู่ความเมื่อซึ่งน้ำหนักระหว่างการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของประชาชนกับประโยชน์ส่วนรวมที่ได้รับตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายที่มุ่งให้การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลฎีกาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และให้ความเป็นธรรมแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้อย่างแท้จริงและรวดเร็ว ถือได้ว่าเป็นไปตามหลักสัดส่วน ไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และ

- การที่กฎหมายกำหนดให้องค์คณะผู้พิพากษาที่ประธานศาลฎีกาแต่งตั้งพิจารณาและวินิจฉัยคำร้องขออนุญาตฎีกาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๔๘ เป็นเพียงการแต่งตั้งองค์คณะผู้พิพากษาศาลฎีกาเพื่อพิจารณากลับกรองคดีที่เป็นปัญหาสำคัญที่ศาลฎีกาควรวินิจฉัย มิใช่การจัดตั้งศาลชั้นใหม่หรือกำหนดวิธีพิจารณาเพื่อพิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลฎีกา จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๙

24

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๔/๒๕๖๗ คดีนี้ ศาลจังหวัดกระบี่พิพากษาให้จำเลยขนย้ายทรัพย์สินและบริวารออกไปจากที่ดินและอาคารพิพาท จำเลยอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาค ๘ พิพากษายืน จำเลยยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกาและยื่นคำร้องขอทุเลาการบังคับคดีระหว่างการพิจารณาคดีของศาลฎีกา จำเลยโต้แย้งว่า **ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๔๔/๑ มาตรา ๒๔๗ มาตรา ๒๔๘ และมาตรา ๒๔๙** บัญญัติห้ามคู่ความฎีกา เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากศาลฎีกา มีผลทำให้คดีที่ศาลฎีกามีคำสั่งอนุญาตให้ฎีกาได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายมากกว่าคดีที่ไม่ได้รับอนุญาตให้ฎีกา เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมด้วยเหตุความแตกต่างในสถานะของบุคคล ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕ และมาตรา ๒๗ ศาลฎีกาส่งคำโต้แย้งของจำเลยไปยังศาลรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญรับวินิจฉัยเฉพาะปัญหาว่า บทบัญญัติดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ **มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง** หรือไม่

25

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความว่า

- ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๔๔ /๑ มาตรา ๒๔๗ มาตรา ๒๔๘ และมาตรา ๒๔๙ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๒๗) พ.ศ. ๒๕๕๘ เปลี่ยนแปลงหลักการของการฎีกาจาก **ระบบสิทธิเป็นระบบอนุญาต** โดยให้ดุลพินิจแก่ศาลฎีกาในการพิจารณาตามหลักเกณฑ์อนุญาตให้ฎีกาเพื่อให้การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลฎีกาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดความเป็นธรรมแก่คู่ความทุกฝ่าย
- การที่**มาตรา ๒๔๔/๑** กำหนดให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด **มาตรา ๒๔๗** กำหนดให้การฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ในคดีแพ่งจะกระทำได้เมื่อได้รับอนุญาตจากศาลฎีกา **มาตรา ๒๔๘** กำหนดให้การพิจารณาและวินิจฉัยคำร้องขออนุญาตฎีกากระทำโดยองค์คณะผู้พิพากษาที่ประธานศาลฎีกาแต่งตั้ง และ **มาตรา ๒๔๙** กำหนดให้ศาลฎีกาพิจารณาอนุญาตให้ฎีกาได้ เมื่อเห็นว่าปัญหาตามฎีกานั้นเป็นปัญหาสำคัญที่ควรวินิจฉัย และ**วรรคสอง** กำหนดกรณีปัญหาสำคัญสำหรับการ

26

พิจารณาคำร้องขออนุญาตฎีกาไว้ตาม (๑) ถึง (๖) ทำให้คู่ความทุกฝ่ายสามารถยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกาทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมายได้อย่างเสมอกันภายใต้เงื่อนไขอย่างเดียวกัน โดยไม่มีการกำหนดเงื่อนไขประเภทคดีหรือจำนวนทุนทรัพย์ที่พิพาท

- การไม่ได้รับอนุญาตฎีกาเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ไว้ มิได้ให้ดุลพินิจแก่ศาลฎีกาในการสั่งคำร้องขออนุญาตฎีกาโดยปราศจากหลักเกณฑ์ ทั้งต้องให้เหตุผลในกรณีไม่อนุญาตให้คู่ความฎีกาไว้ด้วย

ดังนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๔๔/๑ มาตรา ๒๔๗ มาตรา ๒๔๘ และมาตรา ๒๔๙ ไม่ขัดต่อหลักความเสมอภาค จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง

27

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๑๕-๑๖/๒๕๖๔ เป็นกรณีผู้อำนวยการประจำศาลอาญากล่าวหาผู้ถูกกล่าวหาทั้งสองต่อศาลอาญาว่า ผู้ถูกกล่าวหาทั้งสองประพฤติตนไม่เรียบร้อยในบริเวณศาล และกระทำการฝ่าฝืนข้อกำหนดของศาลอาญาว่าด้วยการรักษาความสงบเรียบร้อยในบริเวณศาลอาญา พ.ศ. ๒๕๖๔ ขอให้ลงโทษในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๓

ผู้ถูกกล่าวหาได้แย้งว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๓ ให้ดุลพินิจแก่ศาลสามารถลงโทษจำคุกสูงสุดถึงหกเดือนทันทีโดยปราศจากการใช้มาตรการอื่นๆก่อน ทั้งที่ยังมีมาตรการที่จำกัดสิทธิน้อยกว่า และไม่ใช้มาตรการที่จำกัดสิทธิน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับข้อกำหนดโทษในต่างประเทศ และตามพ.ร.บ.จัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๖๔ ก็ให้ศาลลงโทษจำคุกได้เพียงไม่เกินหนึ่งเดือน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๓ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ ศาลอาญาส่งข้อโต้แย้งของผู้กล่าวหาไปยังศาลรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง

28

ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยความว่า

- ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๓ กำหนดให้ศาลมีอำนาจสั่งลงโทษผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลได้โดยวิธีใดวิธีหนึ่ง หรือทั้งสองวิธี คือ ไล่ออกจากบริเวณศาลหรือให้ลงโทษจำคุก หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ เพื่อให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจเลือกใช้วิธีการที่กฎหมายกำหนดนั้นได้ตามความเหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งกรณีตามหลักความจำเป็น หาใช่บทบังคับให้ศาลต้องสั่งลงโทษผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลด้วยการจำคุกโดยทันทีแต่อย่างใด จึงเป็นมาตรการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับหลักความจำเป็นแล้ว

- การกำหนดอัตราโทษฐานละเมิดอำนาจศาลในแต่ละประเทศย่อมมีความแตกต่างกันตามสภาพของสังคมและบุคคลในประเทศนั้นๆ โดยมีการกำหนดอัตราโทษทั้งที่น้อยกว่าและมากกว่าของไทย

- ศาลยุติธรรมไทยใช้กระบวนการพิจารณาที่คู่ความเผชิญหน้ากันในห้องพิจารณา ลักษณะของคดี รวมถึงสภาพบังคับและความร้ายแรงของโทษ ทำให้มี

29

โอกาสที่จะเกิดความไม่สงบเรียบร้อยในบริเวณศาล อันนำไปสู่การกระทำละเมิดอำนาจศาลได้มาก แตกต่างจากกรณีของศาลปกครองที่ใช้กระบวนการที่คู่ความมีโอกาสน้อยที่จะพบกันในศาล โดยศาลปกครองมีบทบาทในการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน การที่ ป.วิ.พ.มาตรา ๓๓ กำหนดโทษไว้สูงกว่าพ.ร.บ.จัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ จึงเป็นไปอย่างสมเหตุสมผล

- แม้กฎหมายจะกำหนดให้ศาลสั่งลงโทษจำคุกได้ไม่เกินหกเดือนก็ตาม แต่ก็เป็นการกำหนดอัตราโทษขั้นสูงโดยไม่มีขั้นต่ำ ศาลสามารถใช้ดุลพินิจสั่งลงโทษน้อยกว่าอัตราโทษขั้นสูงที่กฎหมายกำหนดไว้เพียงใดก็ได้หรือไม่ลงโทษก็ได้ ทั้งนี้ตามความจำเป็นและความเหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งคดี

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๓ เป็นมาตรการที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของผู้กระทำความผิดที่สอดคล้องกับหลักความได้สัดส่วนพอเหมาะพอสมควรแก่กรณี ไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖

30

คำวินิจฉัยเกี่ยวกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๘/๒๕๖๘ เป็นกรณีมีข้อโต้แย้งว่า ป.วิ.อ.มาตรา ๑๗๒ ทวิ/๑ ที่บัญญัติว่า “ภายหลังที่ศาลได้ดำเนินการตามมาตรา ๑๗๒ วรรคสอง (สอบคำให้การของจำเลย) แล้ว เมื่อศาลเห็นว่าจำเลยหลบหนีหรือไม่มาฟังการพิจารณาและสืบพยานโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้ศาลออกหมายจับจำเลย หากไม่ได้ตัวจำเลยมาภายในสามเดือนนับแต่วันออกหมายจับ เมื่อศาลเห็นเป็นการสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมที่จะให้การพิจารณาเป็นไปโดยไม่ชักช้า และจำเลยมีทุนายความ ให้ศาลมีอำนาจพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้ และเมื่อศาลพิจารณาคดีเสร็จแล้ว ให้ศาลมีคำพิพากษาในคดีนั้นต่อไป” และวรรคสอง บัญญัติว่า “การพิจารณาและสืบพยานตามวรรคหนึ่งต้องมีใช้คดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือคดีที่จำเลยมีอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่ถูกฟ้องต่อศาล” เป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ เพราะเป็นการจำกัดสิทธิในการต่อสู้คดีอย่างเต็มที่ และสิทธิในการถามค้านพยานที่เป็นปฏิปักษ์ต่อตนของจำเลย ทั้งมิได้ให้สิทธิในการขอให้พิจารณาคดีใหม่ และขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ วรรคสอง เพราะเป็นการปฏิบัติต่อจำเลยเสมือนผู้กระทำความผิด ไม่เป็นไปตามหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาเป็นผู้บริสุทธิ์

31

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความว่า ในส่วนที่ได้แย้งว่า บทบัญญัติดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่งนั้น

- แม้การพิจารณาคดีโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลยเป็นสิทธิพื้นฐานในกระบวนการยุติธรรม แต่เมื่อจำเลยไม่ประสงค์เข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีหรือสิทธิในการที่จะได้รับการพิจารณาคดีต่อหน้าตนเอง โดยจำเลยหลบหนีหรือมาฟังการพิจารณาและสืบพยานโดยไม่มีอันควร ย่อมส่งผลให้ศาลไม่อาจดำเนินการพิจารณาต่อได้ ก่อให้เกิดปัญหาความล่าช้า อันส่งผลกระทบต่อหลักการอำนวยความยุติธรรมที่ต้องรวดเร็วและเป็นธรรม และยังส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นศรัทธาของประชาชนที่มีต่อระบบศาลยุติธรรม ป.วิ.อ.มาตรา ๑๗๒ ทวิ/๑ จึงให้อำนาจศาลพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้

- แต่การพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยตามบทบัญญัติดังกล่าวต้องเป็นไปตามเงื่อนไขสี่ประการ ได้แก่ ประการที่หนึ่ง เมื่อจำเลยมาอยู่ต่อหน้าศาลและศาลเชื่อว่าเป็นจำเลยศาลต้องอ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟังและสอบถามว่าจำเลยกระทำความผิดจริงหรือไม่จะให้การต่อสู้อย่างไร อันแสดงว่าจำเลยอยู่ภายในอำนาจศาลและรับรู้

32

สิทธิในการต่อสู้คดีแล้ว **ประการที่สอง** จำเลยหลบหนีหรือไม่มาฟังการพิจารณาและสืบพยานโดยไม่มีเหตุอันสมควรโดยศาลได้ออกหมายจับจำเลย แต่**ไม่ได้จำเลยมาศาลภายในสามเดือน นับแต่วันออกหมายจับ** อันเป็นการกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับเหตุที่จำเลยหลบหนีและระยะเวลาที่ศาลออกหมายจับที่เหมาะสมแล้ว **ประการที่สาม** จำเลยต้อง**มีทุนทรัพย์** อันเป็นการกำหนดให้จำเลยมีตัวแทนเพื่อคุ้มครองสิทธิของตนในการต่อสู้คดี และ**ประการที่สี่** ต้องมี**โชคที่มีอัตราโทษชีวิตหรือคดีที่จำเลยมีอายุไม่เกิน ๑๘ ปี** ในวันที่ถูกฟ้องต่อศาล

- แม้การพิจารณาและสืบพยานรับหลังจำเลยตามมาตรา ๑๗๒ ทวิ/หนึ่ง จะมีได้ให้สิทธิแก่จำเลยเป็นการเฉพาะในการขอให้พิจารณาคดีใหม่ แต่หากจำเลยมีเหตุผลสมควรที่ไม่อาจปรากฏตัวในการพิจารณาคดีของศาลก็ย่อมไม่เป็นการตัดสิทธิจำเลยในการใช้สิทธิ**อุทธรณ์คำพิพากษา**ที่ยังไม่ถึงที่สุด และแม้จำเลยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดแล้วอาจมีสิทธิร้องขอให้**รื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ได้** หากกรณีเข้าเงื่อนไขตามที่จัดไว้ในพระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. ๒๕๒๖

33

การพิจารณาและสืบพยานหลังจำเลยตามมาตรา ๑๗๒ ทวิ/๑ แม้เป็นการจำกัดสิทธิในการต่อสู้คดีของโจทก์อยู่บ้าง แต่เมื่อ**ชั่งน้ำหนัก**ระหว่างประโยชน์สาธารณะที่ทำให้การพิจารณาคดีเป็นไปโดยรวดเร็ว ไม่ขาดอายุความ อันเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน กับสิทธิในกระบวนการยุติธรรมของจำเลย **ประโยชน์สาธารณะย่อมมีมากกว่า** บทบัญญัติดังกล่าวจึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖

- ส่วนที่ได้แย้งว่าบทบัญญัติดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ วรรคสองนั้น ป.วิ.อ.มาตรา ๑๗๒ ทวิ/๑ ให้อำนาจศาลใช้ดุลพินิจในการพิจารณาสืบพยานหลังจำเลยเท่านั้น ศาล**ไม่อาจพิจารณาและพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดและลงโทษจำเลยได้ในทันที** ศาลต้องรับฟังพยานหลักฐานและชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้ง**ปวงจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการทำความผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด** ไม่มีลักษณะที่เป็นการปฏิบัติต่อจำเลยเสมือนหนึ่งว่าจำเลยเป็นผู้กระทำ และมีได้เป็นการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด หรือเป็นการปฏิบัติต่อจำเลยเสมือนเป็นผู้กระทำความผิด บทบัญญัติดังกล่าวจึงไม่ขัดแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๙ วรรคสอง

34

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๗/๒๕๖๘ เป็นกรณีโจทก์ซึ่งเป็นเอกชนยื่นคำฟ้องต่อศาลอาญาขอให้ลงโทษจำเลยฐานร่วมกันปลอมเอกสารสิทธิและใช้เอกสารสิทธิปลอมในวันนัดสืบพยานโจทก์ ศาลอาญามีคำสั่งว่า “... ไม่มีปัญหาต้องวินิจฉัยว่าตราประทับของกิจการร่วมค้า ก. เป็นตราประทับปลอมหรือไม่ ... ให้ยกคำร้องของโจทก์ในส่วนนี้”

โจทก์ยื่นคำร้องว่า คำสั่งดังกล่าวเป็นคำสั่งตัดพยานหลักฐานสำคัญของโจทก์ โดยศาลอาญาอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๘๗

(๑) ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕ โจทก์เห็นว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕ เป็นบทบัญญัติที่เปิดช่องให้ศาลในคดีอาญาสามารถใช้ดุลพินิจปรับใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งอย่างกว้างขวาง กระทบต่อสิทธิของโจทก์ในการพิจารณาคดี ทำให้เกิดความไม่แน่นอนชัดเจนว่าศาลจะหยิบยกบทบัญญัติใดมาใช้บังคับ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง (บุคคลที่ถูกละเมิดสิทธิมีสิทธิได้รับการเยียวยาจากรัฐ) มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง (หลักนิติธรรม) และมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง (หลักความเสมอภาค เพราะทำให้คู่ความในคดีอาญาได้รับการพิจารณาอย่างคดีแพ่ง)

35

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความว่า

- ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕ เป็นบทบัญญัติที่ให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญานำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งมีรายละเอียดมากกว่ามาใช้บังคับในคดีอาญาในกรณีที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้บัญญัติวิธีพิจารณาข้อใดไว้โดยเฉพาะ เพื่อให้ศาลสามารถปรับใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายแก่คดีได้

- เป็นการให้นำมาใช้เท่าที่ไม่ขัดต่อความมุ่งหมายของการดำเนินคดีในแต่ละประเภท โดยการดำเนินคดีอาญายังคงเป็นไปตามหลักการตรวจสอบ และมาตรฐานการพิสูจน์ต้องปราศจากข้อสงสัย ส่วนการดำเนินคดีแพ่งยังคงเป็นไปตามหลักความตกลง และพยานหลักฐานฝ่ายใดมีน้ำหนักมากกว่าย่อมเป็นผู้ชนะคดี

- เพื่อหลีกเลี่ยงการบัญญัติกฎหมายซ้ำ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕ จึงมีความชัดเจนแน่นอน คู่ความยังคงมีสิทธิต่อสู้คดีอย่างเต็มที่ ไม่ได้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคสี่ และ เป็นไปตามหลักความได้สัดส่วน จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง อีกทั้งบุคคลยังคงเสมอภาคกันในกฎหมาย จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง

36

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๑๘/๒๕๖๖ เป็นกรณีจำเลยในคดีอาญา ได้แย้งว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๕ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่า “ในคดีราษฎรเป็นโจทก์ ห้ามมิให้ศาลถามคำให้การจำเลย และก่อนที่ศาลประทับฟ้อง มิให้ถือว่าจำเลยอยู่ในฐานะเช่นนั้น” และ**มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง** ที่บัญญัติว่า คำสั่งของศาลที่ให้คดีมีมูลย่อมเด็ดขาด ...” ขัดต่อหลักความเสมอภาคและหลักฟังความทุกฝ่าย จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๒๗ ศาลรัฐธรรมนูญรับวินิจฉัยเฉพาะที่ได้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ **มาตรา ๒๕ และมาตรา ๒๗**

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความว่า

- ป.วิ.อ.มาตรา ๑๖๕ วรรคหนึ่ง เป็นการคุ้มครองสถานภาพแห่งสิทธิและเสรีภาพของจำเลยมิให้ได้รับความเดือดร้อนจนกว่าศาลจะตรวจสอบแล้วว่าคดีมีมูล เนื่องจากคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ยังไม่ผ่านการกลั่นกรองจากพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ แม้ศาลไม่อาจถามคำให้การจำเลยและจำเลยไม่มีสิทธินำพยานมาสืบก็ตาม แต่จำเลยก็ยังมีสิทธิตั้งทนายมาซักค้านพยานโจทก์ได้

37

- ส่วน ป.วิ.อ.มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่าคำสั่งของศาลที่ให้คดีมีมูลย่อมเด็ดขาดนั้น เมื่อศาลมีคำสั่งให้คดีมีมูลก็จะประทับฟ้องไว้พิจารณาต่อไป คดีย่อมเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาล คู่ความสามารถใช้สิทธิต่อสู้คดีตามกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเต็มที่และมีสิทธิอุทธรณ์ฎีกาตามกฎหมายได้อีกชั้นหนึ่ง การกำหนดให้คำสั่งของศาลที่ให้คดีมีมูลย่อมเด็ดขาดจึงมิได้เป็นการจำกัดสิทธิในการอุทธรณ์ฎีกาของจำเลย ประกอบกับหากยอมให้มีการอุทธรณ์คำสั่ง คู่ความอาจยกเป็นเหตุในการ ประวิงคดี ทำให้การดำเนินคดีล่าช้า

ดังนั้น ป.วิ.อ.มาตรา ๑๖๕ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง เป็นไปตามหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดและหลักการรับฟังความทุกฝ่าย ซึ่งเป็นหลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ทั้งไม่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง

38

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๑๖/๒๕๖๓ คดีนี้ นาย ส. เป็นโจทก์ฟ้องจำเลยทั้งสอง ต่อศาลแขวงพระนครใต้ กล่าวหาว่าร่วมกันปลอมเอกสารสิทธิและใช้เอกสารสิทธิปลอม ขอให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๖๕, ๒๖๘ ในวันนัดไต่สวนมูลฟ้อง โจทก์ไม่มาศาล ทนายโจทก์มาศาลและอ้างตนเองเป็นพยานเข้าเบิกความต่อศาล ศาลมีคำสั่งประทับฟ้อง

จำเลยที่ ๒ ได้แย้งว่า การที่**ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๖/๓ มาตรา ๒๒๗ และมาตรา ๒๒๗/๑** ให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชั้นน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวงแล้วนำพยานบอกเล่ามาประกอบสำนวนคดีได้ ทำให้ในคดีนี้ศาลรับฟังทนายโจทก์ซึ่งเป็นพยานบอกเล่าแล้วมีคำสั่งประทับฟ้อง บทบัญญัติทั้งสามมาตราดังกล่าวจึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๔ และมาตรา ๒๙ วรรคสอง

ศาลแขวงพระนครใต้ส่งข้อโต้แย้งของจำเลยที่ ๒ ไปยังศาลรัฐธรรมนูญ ปัญหาดังกล่าว ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความว่า

39

- การรับฟังพยานหลักฐานและบทคัดพยานในคดีอาญามีได้เคร่งครัด ศาลสามารถรับฟังพยานหลักฐานใดๆ ก็ได้ที่สามารถพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลยในคดีอาญา เพียงแต่ต้องไม่ใช่พยานหลักฐานที่เกิดจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญหลอกลวง หรือโดยมิชอบประการอื่นเท่านั้น

- สำหรับพยานบอกเล่า แม้โดยสภาพจะมีข้อบกพร่อง น้ำหนักไม่มั่นคง และคุณค่าเชิงพิสูจน์ข้อเท็จจริงน้อย **มาตรา ๒๒๖/๓** จึงห้ามมิให้ศาลรับฟัง แต่ก็มิได้ห้ามอย่างเคร่งครัด ศาลมีดุลพินิจรับฟังพยานบอกเล่าได้ตามข้อยกเว้นใน**มาตรา ๒๒๖/๓ วรรคสอง** โดยยังให้สิทธิคู่ความฝ่ายที่เกี่ยวข้องร้องคัดค้านการรับฟังพยานบอกเล่าได้

- อีกทั้งเพื่อเป็นการคุ้มครองจำเลยในคดีอาญา**มาตรา ๒๒๗/๑** จึงบัญญัติเน้นย้ำให้ศาลจะต้องรับฟังพยานบอกเล่าด้วยความระมัดระวัง และ**มาตรา ๒๒๗** ที่บัญญัติว่า หากมีข้อสงสัยว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลย

ดังนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๖/๓ มาตรา ๒๒๗ และมาตรา ๒๒๗/๑ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๔ และมาตรา ๒๙ วรรคสอง (ขณะนั้นศาลรธน.ยังไม่มีหลักที่ว่า ได้แย้งว่ารัฐธรรมนูญมาตราที่เป็นหลักทั่วไปไม่ได้)

40

คำวินิจฉัยเกี่ยวกับคดีเลือกตั้ง

ท้องถิ่น

คดีคุณสมบัติ : เคยต้องคำพิพากษา
ว่ากระทำความผิดบนฐานความผิด

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๑๑/๒๕๖๕ เป็นกรณีผู้ร้องยื่นฟ้องคณะกรรมการการเลือกตั้ง (ก.ก.ต.) ผู้คัดค้าน ต่อศาลอุทธรณ์ภาค ๙ ความว่า ผู้ร้องสมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลนาท่ามใต้ อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง ผู้คัดค้านตรวจสอบคุณสมบัติผู้ร้องพบว่า ผู้ร้องเคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดของ ศาลจังหวัดตรัง ในคดีหมายเลขแดงที่ .. ว่า **กระทำความผิดฐานเป็นเจ้าสำนักจัดให้มีการเล่นการพนันไพ่มั่วไทย ตามพ.ร.บ.การพนัน พ.ศ. ๒๔๗๘** เป็นเหตุให้ผู้ร้องมี **ลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามพ.ร.บ.การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๕๐ (๑๐)** ผู้คัดค้านจึงมีคำสั่งถอน ชื่อผู้ร้องออกจากประกาศรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง ขอให้เพิกถอนคำสั่งของผู้คัดค้าน ระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ภาค ๙ ผู้ร้องยื่นคำร้องว่า พ.ร.บ.การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๕๐ (๑๐) บัญญัติลักษณะต้องห้ามของบุคคลมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งกรณีเคยต้อง

41

คำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการพนันในความผิดฐานเป็นเจ้ามือหรือเจ้าสำนัก โดยไม่กำหนดระยะเวลาจำกัดสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง เป็นบทบัญญัติที่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และจำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพ ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และ มาตรา ๔๐ ศาลอุทธรณ์ภาค ๙ ส่งคำร้องของผู้ร้องไปยังศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยข้อโต้แย้งของผู้ร้องความว่า

- พ.ร.บ.การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๕๐ (๑๐) กำหนดให้ผู้ที่จะได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นต้องไม่เป็นผู้ที่เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการพนันในความผิดฐานเป็นเจ้ามือหรือเจ้าสำนักโดยมิได้กำหนด ระยะเวลาจำกัดสิทธิ เป็นการบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๑๐) และ พ.ร.บ. **ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๒ (๑๒)** ที่กำหนด ลักษณะต้องห้ามของบุคคลมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อเป็นมาตรการตรวจสอบ สกัด ป้องกัน และยับยั้งบุคคลที่มีประวัติเสื่อมเสียไม่ให้

42

เข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมืองอย่างเด็ดขาด และกำหนดความผิดเฉพาะความผิดฐานเป็นเจ้าของหรือเจ้าสำนักเท่านั้น มิได้รวมผู้เข้าไปเล่นการพนันหรือผู้สนับสนุน

เมื่อชั่งน้ำหนักระหว่างการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลกับประโยชน์สาธารณะที่ต้องการได้มาซึ่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล และเป็นการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแล้ว มาตรการดังกล่าวเป็นมาตรการเท่าที่จำเป็น ไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖

- แม้บทบัญญัติดังกล่าวมีลักษณะเป็นการจำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพอยู่บ้าง แต่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อรักษาความมั่นคงของประเทศหรือเพื่อประโยชน์สาธารณะ อันเป็นข้อยกเว้นของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๐

ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า พ.ร.บ.การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๕๐ (๑๐) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๔๐

43

หมายเหตุ : พ.ร.บ.การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๕๐ บัญญัติว่า บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง

(๑๐) เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ที่กระทำโดยทุจริตตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน กฎหมายว่าด้วยยาเสพติดในความผิดฐานเป็นผู้ผลิต นำเข้าส่งออก หรือผู้ค้า กฎหมายว่าด้วยการพนันในความผิดฐานเป็นเจ้าของหรือเจ้าสำนัก กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ หรือกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในความผิดฐานฟอกเงิน

44

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ บัญญัติว่า บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ...

(๑๐) เคยต้องคำพิพากษา**อันถึงที่สุด**ว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ที่กระทำโดยทุจริตตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน กฎหมายว่าด้วยยาเสพติดในความผิดฐานเป็นผู้ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือผู้ค้า กฎหมายว่าด้วยการพนันในความผิดฐานเป็นเจ้ามือหรือเจ้าสำนักกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ หรือกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในความผิดฐานฟอกเงิน

อนึ่ง พ.ร.บ.ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ **มาตรา ๔๒ (๑๒)** ใช้ถ้อยคำทำนองเดียวกัน

45

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๒๖ ถึง ๒๗/๒๕๖๗ เป็นกรณีจำเลยถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดฐานลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยรู้อยู่แล้วว่าตนไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง และแจ้งความเท็จต่อเจ้าพนักงาน เนื่องจากจำเลยเคยต้องคำพิพากษา**อันถึงที่สุด**ของศาลจังหวัดนครนายกว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ อันเป็นการฝ่าฝืนพ.ร.บ.การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๖๑ **มาตรา ๕๐ (๑๐)**

ระหว่างการพิจารณาของศาลชั้นต้น จำเลยโต้แย้งว่า พ.ร.บ.การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๖๑ **มาตรา ๕๐ (๑๐)** ที่บัญญัติว่า “บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ... (๑๐) **เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ...**” โดยไม่มีกำหนดเวลาสิ้นสุด เป็นการกำหนดลักษณะต้องห้ามที่เข้มงวดเกินไป ไม่เป็นไปตามหลักสัดส่วน และจำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพของบุคคลเกินความจำเป็น ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๔๐ ประกอบมาตรา ๕

46

ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า มาตรา ๕ เป็นบททั่วไปที่วางหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ โดยมีได้มีข้อความที่เป็นการคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพไว้เป็นการเฉพาะ จึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยในส่วนนี้ คงรับวินิจฉัยเฉพาะประเด็นว่า พ.ร.บ.การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๕๐ (๑๐) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๔๐ หรือไม่ โดยศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความว่า

- การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นรูปแบบการปกครองที่เป็นรากฐานของระบอบประชาธิปไตยตามหลักการกระจายอำนาจ

- บทบัญญัติมาตรา ๕๐ (๑) กำหนดลักษณะต้องห้ามเพราะเหตุเคยกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ซึ่งเป็นความผิดที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาเพื่อลงโทษเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่และอำนาจในการปฏิบัติภารกิจต่างๆของรัฐ แต่กลับใช้อำนาจหน้าที่โดยทุจริต

- หากเปิดโอกาสให้เข้ามาดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น อาจกระทบต่อความเชื่อมั่นศรัทธาของประชาชน กระทั่งต่อประโยชน์สาธารณะ และมาตรฐานการดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นโดยรวม

47

- แม้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของพลเมือง แต่มีใช้สิทธิเด็ดขาดฝ่ายนิติบัญญัติออกกฎหมายจำกัดสิทธิได้ตามเงื่อนไขที่กำหนดในรัฐธรรมนูญและกฎหมาย

- บทบัญญัติดังกล่าวสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๑๐) ที่บัญญัติว่า “บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ... (๑๐) เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ...” ที่มีความมุ่งหมายในการป้องกันบุคคลที่ขาดความน่าเชื่อถือในความสุจริตหรือผู้ที่เคยกระทำความผิดอันเป็นปฏิปักษ์ต่อประโยชน์สาธารณะเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยเด็ดขาด

เมื่อชี้แจงนำหน้าระหว่างผลกระทบต่อนิติหรือเสรีภาพของบุคคลกับประโยชน์สาธารณะที่ได้รับ เห็นได้ว่า บทบัญญัติดังกล่าวเป็นไปตามหลักสัดส่วน ไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพเกินสมควรแก่เหตุ จึงไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมีได้เป็นการจำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพโดยเด็ดขาด บุคคลดังกล่าวยังมีเสรีภาพที่จะเลือกประกอบอาชีพอื่นได้ จึงไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๐ ด้วย

48

คำวินิจฉัยเกี่ยวกับคดีเลือกตั้ง

ท้องถิ่น

คดีคุณสมบัติ : ต้องคำพิพากษาว่า
จำคุกและถูกคุมขังโดยหมายศาล

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓/๒๕๖๔ เป็นกรณีมีประกาศจังหวัดพิษณุโลก
ให้ผู้ฟ้องคดีสิ้นสุดสมาชิกภาพการเป็นสมาชิกสภาเทศบาลตำบลปลักแรด โดยอ้างเหตุ
ว่า ศาลแขวงพิษณุโลกมีคำพิพากษาจำคุกผู้ฟ้องคดีเป็นเวลา ๒๔ เดือน และมีหมาย
จำคุกให้คุมขังตั้งแต่วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ โดยผู้ฟ้องคดีถูกคุมขังเป็นเวลา
๔ วัน ถือได้ว่าผู้ฟ้องคดีเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตาม พ.ร.บ.
การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๔๕ (๔)
ทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาเทศบาลตำบลปลักแรดสิ้นสุดลงของผู้ฟ้องคดีสิ้นสุดลง
ตามพ.ร.บ.เทศบาล พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๑๙ วรรคหนึ่ง (๔) ตั้งแต่วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์
๒๕๖๒ ผู้ฟ้องคดีจึงฟ้องสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย ผู้ว่าราชการจังหวัด
พิษณุโลก และเทศบาลตำบลปลักแรดต่อศาลปกครองพิษณุโลก ขอให้มีคำสั่งเพิกถอน
คำสั่งดังกล่าว และให้ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสามร่วมกันชดเชยค่าตอบแทนพร้อมดอกเบี้ย

49

หมายเหตุ :

พ.ร.บ.เทศบาล พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๑๙ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า สมาชิกภาพ
ของสมาชิกสภาเทศบาลสิ้นสุดลงเมื่อ ...

(๔) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๕ วรรคสอง

มาตรา ๑๕ วรรคสอง บัญญัติว่า ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภา
เทศบาลต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง
สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

พ.ร.บ.การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕
มาตรา ๔๕ บัญญัติว่า บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิ
สมัครรับเลือกตั้ง ...

(๔) ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายศาล

50

ระหว่างการพิจารณาของศาลปกครองพิษณุโลก ผู้ฟ้องคดียื่นคำร้องขอให้
ส่งคำโต้แย้งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า **บทบัญญัติแห่งกฎหมายทั้งสอง
ฉบับ** ที่กำหนดลักษณะต้องห้ามของบุคคลมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง เมื่อต้อง
คำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังโดยหมายศาล ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕
มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๑๐๑ (๑๓)

โดยอ้างเหตุว่า เนื่องจากผู้ฟ้องคดีถูกจำคุกตามคำพิพากษาเพียงช่วงเวลาใน
ระหว่างประกันตัวเท่านั้น ประกอบกับคดียังไม่ถึงที่สุด และต่อมาศาลฎีกามีคำสั่ง
จำหน่ายคดีจากสารบบความ เนื่องจากในคดีความผิดต่อส่วนตัว เมื่อโจทก์ขอถอน
ฟ้องก่อนคดีถึงที่สุดและศาลอนุญาตให้โจทก์ถอนฟ้อง สิทธินำคดีอาญามาฟ้องย่อม
เป็นอันระงับไปตามป.วิ.อ.มาตรา ๓๙ (๒) อีกทั้งเมื่อพิจารณารัฐธรรมนูญ มาตรา
๑๐๑ (๑๓) ยังให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงต่อเมื่อต้องคำ
พิพากษาถึงที่สุด แม้จะมีการรอการลงโทษ เว้นแต่เป็นการรอการลงโทษในความผิด
อันได้กระทำโดยประมาท ฯลฯ

51

ปัญหาว่า พ.ร.บ.เทศบาล พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๑๙ วรรคหนึ่ง (๔) ประกอบ
มาตรา ๑๕ วรรคสอง และพ.ร.บ.การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น
พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๔๕ (๔) ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ และ
มาตรา ๒๗ หรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า **บทบัญญัติแห่งกฎหมายทั้งสองฉบับ**
ดังกล่าวกำหนดเหตุแห่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาเทศบาล โดยนำการ
ขาดคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น
หรือผู้บริหารท้องถิ่นที่ว่า หากบุคคลนั้นต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่
โดยหมายศาล มาเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาเทศบาลสิ้นสุดลง เพื่อให้
สมาชิกสภาเทศบาลซึ่งเป็นผู้แทนของประชาชนในระดับท้องถิ่นมีความซื่อสัตย์สุจริต
และปราศจากเหตุฉ้อโกง บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวจึงไม่ชัดหรือแย้งต่อรัฐ
ธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง และวรรคสาม

52

ส่วนที่ได้แย้งว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายทั้งสองดังกล่าว ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๑๓) หรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๑๓) บัญญัติให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงเมื่อต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก แม้จะมีการรอการลงโทษ เว้นแต่เป็นการรอการลงโทษในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท **เป็นคนละเหตุคนละกรณี**กับพ.ร.บ.เทศบาล พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๑๙ วรรคหนึ่ง (๔) และพ.ร.บ.การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๔๕ (ที่บัญญัติให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาเทศบาลสิ้นสุดลง เมื่อต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังโดยหมายศาล) บทบัญญัติแห่งกฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าวจึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๑๓)

53

คำวินิจฉัยเกี่ยวกับคดีเลือกตั้ง

ท้องถิ่น

กำหนดเวลาหาเสียง

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๒/๒๕๖๘ เป็นกรณีคณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ภาค ๔ ขอให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของนาง ร. (ผู้คัดค้าน) เพราะเหตุเข้าร่วมงานวันกำนันผู้ใหญ่บ้าน และมอบเงินสนับสนุนกิจกรรมแก่ชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน อันเป็นการฝ่าฝืน พ.ร.บ.การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๒)

ผู้คัดค้านโต้แย้งว่า วันที่ผู้คัดค้านกระทำการดังกล่าวยังไม่มีประกาศให้มีการเลือกตั้งใหม่ และขอให้ส่งคำร้องของผู้คัดค้านที่ได้แย้งว่า **มาตรา ๖๔** บัญญัติว่า “เพื่อประโยชน์แห่งความเที่ยงธรรมและความเป็นระเบียบเรียบร้อย ให้ผู้สมัครหาเสียงเลือกตั้งได้ภายในกำหนดเวลา ดังต่อไปนี้ ...**(๔)** ในกรณีมีการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ให้กระทำตั้งแต่วันที่คำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่จนถึงเวลา ๑๘.๐๐ นาฬิกาของวันก่อนวันเลือกตั้ง” จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕ มาตรา ๒๖ และ

54

มาตรา ๒๗ เนื่องจากการที่มาตรา ๖๔ (๔) กำหนดให้หาเสียงเลือกตั้งได้ตั้งแต่วันที่มิ
คำสั่งให้เลือกตั้งซ่อม เป็นการบัญญัติกฎหมายให้มีผลใช้บังคับทันทีโดยยังไม่มีการ
ประกาศให้ทราบ ทำให้เกิดการได้เปรียบเสียเปรียบ

นอกจากนี้จำเลยยังโต้แย้งด้วยว่า **มาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง** บัญญัติว่า “ ห้าม
มิให้ผู้สมัครหรือผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
ลงคะแนนให้แก่ตนเองหรือผู้สมัครอื่น ใ้ทั้งดเว้นการลงคะแนนให้แก่ผู้สมัคร หรือการ
ชักชวนให้ไปลงคะแนนไม่เลือก ผู้ใดเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ด้วย
วิธีการ ดังต่อไปนี้ ... (๒) ให้ เสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้เงิน ทรัพย์สิน หรือ
ประโยชน์อื่นใดไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อมแก่ชุมชน สมาคม มูลนิธิ วัดหรือศาสน
สถานอื่น สถานศึกษา สถานสงเคราะห์ หรือสถาบันอื่นใด ...” ขัดหรือแย้งต่อ
รัฐธรรมนูญ มาตรา ๕ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗ เพราะการที่มาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง
(๒) ไม่กำหนดช่วงเวลาการบังคับใช้ไว้ เป็นบทบัญญัติที่ไม่ชัดเจน ทำให้เกิดความไม่
แน่นอนในการบังคับใช้กฎหมาย

55

ศาลรัฐธรรมนูญรับวินิจฉัยเฉพาะประเด็นว่า พ.ร.บ.การเลือกตั้งสมาชิกสภา
ท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๒) และมาตรา ๖๕
วรรคหนึ่ง (๔) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง และ
วรรคสาม หรือไม่ และวินิจฉัยความว่า

- **มาตรา ๖๔ (๔)** เป็นบทบัญญัติกำหนดช่วงเวลาหาเสียงเลือกตั้ง**เพื่อให้เกิด**
ความแน่นอนชัดเจน ซึ่งผู้สมัครรับเลือกตั้งทุกคนมีสิทธิเริ่มและยุติการหาเสียงเลือกตั้ง
โดยเสมอภาคกัน มีการปิดประกาศโดยวิธีที่ทำให้บุคคลทั่วไปสามารถทราบได้

- **มาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๒)** เป็นบทบัญญัติห้ามมิให้ผู้สมัครหรือผู้ใดกระทำ
การเพื่อจูงใจผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนให้แก่ตนเองหรือผู้สมัครอื่น **เพื่อให้เกิดการ**
แข่งขันอย่างเป็นธรรม

เมื่อ**ชั่งน้ำหนัก**ระหว่างประโยชน์สาธารณะที่จะได้รับกับผลกระทบต่อการจำกัด
สิทธิหรือเสรีภาพของบุคคล **ประโยชน์สาธารณะย่อมมีมากกว่า** เป็นไปตามหลักสัดส่วน
และ**ใช้บังคับกับผู้สมัครทุกคนโดยเสมอภาคกัน** บทบัญญัติทั้งสองมาตราจึงไม่ขัดหรือ
แย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง และวรรคสาม

56

คำวินิจฉัยเกี่ยวกับคดีเลือกตั้ง

ท้องถิ่น

ค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้ง

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๑๑/๒๕๖๗ เป็นกรณีคณะกรรมการการเลือกตั้ง (ก.ก.ต.) ยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ภาค ๔ ว่า นาย อ. ผู้คัดค้าน ซึ่งเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งนายก องค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ปราศรัยใส่ร้ายผู้สมัครรายอื่น เป็นการฝ่าฝืนพ.ร.บ.การ เลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๖๕ (๕) เป็นเหตุให้ผลการ เลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ขอให้สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ สั่งเพิกถอนสิทธิสมัคร รับเลือกตั้งหรือสิทธิเลือกตั้งของผู้คัดค้าน ตามมาตรา ๑๐๘ วรรคสอง และสั่งให้ผู้คัดค้าน**รับผิด ในค่าใช้จ่ายสำหรับการเลือกตั้ง**ครั้งที่ เป็นเหตุให้ศาลมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ เป็นเงิน ๓๔,๑๑๐,๒๒๙.๒๐ บาท ตามมาตรา ๑๐๙ วรรคหนึ่ง

ในระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ภาค ๔ ในส่วนค่าใช้จ่ายในการจัดการ เลือกตั้ง (ภายหลังศาลอุทธรณ์ภาค ๔ ได้ส่วนคำร้องและมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่กับเพิกถอน สิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้คัดค้านไปก่อนแล้ว) ผู้คัดค้านยื่นคำร้องโต้แย้งว่า พ.ร.บ.การเลือกตั้ง สมาชิกท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๖๒ **มาตรา ๑๐๙ วรรคหนึ่ง** ที่ให้ผู้ที่ถูกเพิกถอน สิทธิและเป็นเหตุให้ต้องมีการเลือกตั้งใหม่ ต้องรับผิดในค่าใช้จ่ายสำหรับการเลือกตั้งว่า

57

ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ เพราะถือเป็นการลงโทษซ้ำสอง ขัดต่อ หลักนิติธรรม และเป็นการเพิ่มภาระแก่ผู้คัดค้านเกินสมควรแก่เหตุ ทั้งยังขัดหรือแย้ง ต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ เพราะกรณีที่น่ายก ออบจ.ลาออกและต้องจัดให้มีการ เลือกตั้งใหม่ นายกอบจ.ที่ลาออกไม่ต้องรับผิดในค่าใช้จ่ายสำหรับการเลือกตั้ง เป็นเหตุ ให้บุคคลไม่เสมอภาคกันในทางกฎหมาย ขอให้ส่งคำโต้แย้งดังกล่าวไปยังศาล รัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความว่า การที่ผู้สมัครฯ กระทำการอันมิชอบด้วย กฎหมายเลือกตั้งเป็นเหตุให้รัฐต้องเสียค่าใช้จ่ายเงินงบประมาณในการจัดการเลือกตั้ง ถือเป็นการกระทำละเมิดต่อรัฐ อีกทั้งการเพิกถอนสิทธิเป็นมาตรการลงโทษทาง การเมืองแตกต่างจากความรับผิดในค่าใช้จ่ายสำหรับการเลือกตั้งซึ่งเป็นการเยียวยา **ความเสียหายแก่รัฐ** กรณีไม่ขัดต่อหลักการกระทำครั้งเดียวไม่อาจถูกลงโทษสองครั้ง พ.ร.บ.การเลือกตั้งสมาชิกท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๑๐๙ วรรคหนึ่ง จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖

58

ส่วนข้อโต้แย้งของผู้คัดค้านที่ว่า พ.ร.บ.การเลือกตั้งสมาชิกท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๑๐๙ วรรคหนึ่ง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง โดยเทียบกับกรณีนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดลาออก ซึ่งไม่ต้องรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายสำหรับการเลือกตั้งนั้น ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า การลาออกเป็นสิทธิตามพ.ร.บ.องค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๓๖ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพ้นจากตำแหน่งเมื่อ ... (๓) ลาออก โดยยื่นหนังสือต่อผู้ว่าราชการจังหวัด ...” การลาออกจึงเป็นกรณีที่กฎหมายบัญญัติรองรับให้ทำได้ บุคคลที่ลาออกจึงไม่ต้องรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายสำหรับการเลือกตั้ง อันเป็นกรณีที่รัฐปฏิบัติต่อบุคคลที่มีสาระสำคัญต่างกันให้แตกต่างกันได้ ไม่ถือเป็นเหตุให้บุคคลไม่เสมอภาคกันในกฎหมาย บทบัญญัติดังกล่าวจึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง

59

คำวินิจฉัยเกี่ยวกับคดีเลือกตั้ง

ท้องถิ่น

การโฆษณาเลือกตั้ง
ทั้งในคดีใบแดงและคดีอาญา

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๒๒/๒๕๖๗ พนักงานอัยการจังหวัดอุดรธานีฟ้องว่า จำเลยกระทำความผิดฐานให้เงินแก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพื่อจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนให้แก่ตนเองหรือผู้สมัครอื่นในเลือกตั้งนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาล ตามพ.ร.บ.การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๑) และ มาตรา ๑๒๖ วรรคหนึ่ง ซึ่งมีโทษจำคุกและปรับ กับให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนด ยี่สิบปีด้วย

จำเลยยื่นคำร้องโต้แย้งว่า กรณีเดียวกันนี้ จำเลยเคยต้องคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ภาค ๔ (ในคดีใบแดง) ว่า กระทำการอันเป็นเหตุให้การเลือกตั้งไม่เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ให้มีการเลือกตั้งใหม่ และเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของจำเลยเป็นเวลาสิบปี นับแต่วันมีคำพิพากษา ตามมาตรา ๑๐๔ วรรคสอง คดีนี้ ศาลจังหวัดอุดรธานีต้องใช้บทบัญญัติ มาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๑) และมาตรา ๑๒๖ วรรคหนึ่ง ที่ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนด ยี่สิบปีด้วย เป็นการลงโทษบุคคลมากกว่าหนึ่งครั้งสำหรับการกระทำความผิดที่บุคคลนั้นกระทำเพียงครั้งเดียว และเป็นการจำกัดเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖

60

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความว่า

- มาตรา ๑๒๖ วรรคหนึ่ง ที่ให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้ฝ่าฝืนมาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๑) มีกำหนดยี่สิบปี เป็นการกำหนดโทษในคดีอาญาและการพิจารณาพิพากษาคดีอยู่ในอำนาจของศาลอาญา ส่วนมาตรา ๑๐๘ วรรคสอง เป็นการกำหนดโทษในคดีเลือกตั้งและการพิจารณาพิพากษาคดีอยู่ในอำนาจของศาลอุทธรณ์ เป็นการดำเนินคดีที่แยกต่างหากจากกัน เนื่องจากมีวัตถุประสงค์ กระบวนการ องค์ประกอบ ความผิด องค์การที่เกี่ยวข้อง และมาตรฐานในการรับฟังพยานหลักฐานที่แตกต่างกัน

- หากการกระทำของจำเลยเป็นไปตามองค์ประกอบความผิดตามที่กฎหมายกำหนดไว้ในคดีแต่ละประเภท ย่อมเป็นความผิดและให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งได้ มิใช่การลงโทษบุคคลมากกว่าหนึ่งครั้งสำหรับการกระทำความผิดที่บุคคลนั้นกระทำเพียงครั้งเดียว

เมื่อชั่งน้ำหนักระหว่างประโยชน์สาธารณะกับผลกระทบต่อบุคคล ประโยชน์สาธารณะมีมากกว่า และเป็นไปตามหลักความได้สัดส่วน จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖

61

คำวินิจฉัยเกี่ยวกับคดีเลือกตั้ง

สมาชิกวุฒิสภา

กรณีเคยเป็นผู้บริหารท้องถิ่น

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๙/๒๕๖๗ เป็นกรณีพนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องจำเลยว่า กระทำความผิดฐานสมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยรู้อยู่แล้ว ตนไม่มีสิทธิสมัครรับเลือก เพราะเคยเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลทรายมูล พันจากตำแหน่งนับถึงวันสมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภายังไม่พ้นกำหนดห้าปี เป็นความผิดตามพ.ร.บ.ว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๔ (๒๔) ประกอบมาตรา ๗๔ ขอให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของจำเลยมีกำหนดยี่สิบปี

ระหว่างการพิจารณาของศาลชั้นต้น จำเลยโต้แย้งว่า พ.ร.บ.ว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๔ ที่บัญญัติว่า “ผู้สมัครต้องไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้ ... (๒๔) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น เว้นแต่ได้พ้นจากการเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีนับถึงวันสมัครรับเลือก” เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการสมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภาเกินสมควรแก่เหตุ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕ และมาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง

62

ศาลรัฐธรรมนูญรับวินิจฉัยเฉพาะที่ได้แย้งว่าขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖
วรรคหนึ่ง และวินิจฉัยความว่า

- พ.ร.ป.ว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๔ (๒๔)
กำหนดลักษณะต้องห้ามของบุคคลมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภาเคยเป็น
ผู้บริหารท้องถิ่นไว้สอดคล้องกับเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๘ ข.(๓) (๕)(๖)
และ (๗) ที่กำหนดให้บุคคลที่เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้ดำรงตำแหน่งในพรรค
การเมือง รัฐมนตรี และสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ต้องถูกจำกัดสิทธิไม่ให้
เป็นสมาชิกวุฒิสภาเป็นการชั่วคราวเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าห้าปีนับถึงวันสมัครรับ
เลือก เพื่อให้ไม่มีความผูกพันกับภาคการเมืองทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น
และอาศัยความได้เปรียบทางการเมืองเข้ามาแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ

- แม้บทบัญญัติดังกล่าวจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอยู่บ้าง แต่เมื่อ**ทั้ง**
น้ำหนักกับประโยชน์สาธารณะที่จะได้รับตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย จึงเหตุผลและ
ความจำเป็นต่อการจัดระบบการเข้าสู่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา

ดังนั้น พ.ร.ป.ว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๔ (๒๔)
จึงเป็นไปตามหลักสัดส่วน ไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพ
ของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ ไม่กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไม่ขัดหรือแย้งต่อ
รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง

63

คำวินิจฉัยเกี่ยวกับคดีเลือกตั้ง

สมาชิกวุฒิสภา

วิธีการเลือก

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๑๔ ถึง ๑๕/๒๕๖๗ เป็นกรณีมีข้อโต้แย้งว่าพ.ร.ป.ว่าด้วย
การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๓๖ มาตรา ๔๐ วรรคหนึ่ง (๓) มาตรา ๔๑
วรรคหนึ่ง (๓) และมาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง (๓) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๗

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความว่า พ.ร.ป.ว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.
๒๕๖๑ กำหนดวิธีการเลือกสมาชิกวุฒิสภาเพื่อป้องกันการสมยอมกันและป้องกันการ
แทรกแซงจากกลุ่มการเมือง โดยมาตรา ๔๐ วรรคหนึ่ง (๓) การเลือกระดับอำเภอ และ
มาตรา ๔๑ วรรคหนึ่ง (๓) การเลือกระดับจังหวัด กำหนดให้ผู้สมัครหรือผู้ได้รับเลือก
ลงคะแนนเลือกตนเองในกลุ่มเดียวกันได้ไม่เกินสองคน และมาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง (๓) การ
เลือกระดับประเทศ กำหนดให้ผู้ได้รับเลือกลงคะแนนเลือกตนเองในกลุ่มเดียวกันได้ไม่เกินสิบ
คน การเลือกทั้งสามระดับดังกล่าวผู้สมัครหรือผู้ได้รับเลือกจะลงคะแนนเลือกตนเองก็ได้ แต่
จะลงคะแนนให้บุคคลใดคนหนึ่งคะแนนมิได้ แม้มิได้เป็นบทบัญญัติบังคับให้ผู้สมัครรับ
เลือกต้องเลือกตนเองก็ตาม แต่การที่ผู้สมัครรับเลือกไม่ลงคะแนนเลือกตนเอง มิได้หมายความว่า
ผู้สมัครรับเลือกรายนั้นไม่สุจริตจนทำให้การเลือกตั้งกล่าวไม่สุจริตและเที่ยงธรรม

64

เสียทีเดียว ประกอบกับเมื่อมีการเลือกกันเองในกลุ่มเดียวกันในรอบแรกแล้ว **ในรอบที่สอง** การเลือกทั้งสามระดับยังกำหนดให้**ใช้วิธีการเลือกไขว้** โดยการจับสลากแบ่งสายเลือกกลุ่มอื่น แต่ละกลุ่มในสายเดียวกัน **ผู้ได้รับเลือกในกลุ่มเดียวกันจะเลือกกันเองหรือเลือกตนเองก็ได้** ทั้งวิธีการจับสลากแบ่งสายและการเลือกไขว้ดังกล่าวทำให้ผู้สมัครหรือผู้ได้รับเลือกไม่อาจทราบล่วงหน้าในการเลือกผู้สมัครหรือผู้ได้รับเลือกรายใด เป็นการป้องกันการสมยอมหรือช่วยเหลือกันอยู่แล้ว สำหรับ**มาตรา ๓๖** ที่กำหนด**หลักการแนะนำตัว**ของผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาและให้มีบุคคลอื่นซึ่งมิใช่ผู้สมัครเพื่อทำหน้าที่ช่วยเหลือผู้สมัครในการแนะนำตัวโดยผู้สมัครทุกคนสามารถมีผู้ช่วยเหลือผู้สมัครในการแนะนำตัวอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อให้ผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภารายอื่นทราบและใช้เป็นข้อมูลในการเลือกระหว่างผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาด้วยกันเท่านั้น ทั้งยังเป็นช่องทางในการเผยแพร่ให้ประชาชนรับรู้รับทราบผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาเป็นการทั่วไปในการร่วมกันตรวจสอบผู้ที่จะมาเป็นผู้แทนของปวงชนชาวไทยที่ใช้อำนาจอธิปไตยในฐานะ ฝ่ายนิติบัญญัติ อีกทั้งบุคคลอื่นซึ่งมิใช่ผู้สมัครเพื่อทำหน้าที่ช่วยเหลือผู้สมัครในการแนะนำตัว ในการเลือกสมาชิกวุฒิสภาจะต้องปฏิบัติตามวิธีการและเงื่อนไขที่กกต. กำหนดตามมาตรา ๓๖ วรรคหนึ่ง นอกจากนี้การกำหนดให้มีบุคคลอื่นซึ่งมิใช่ผู้สมัครเพื่อทำหน้าที่ช่วยเหลือผู้สมัครในการแนะนำตัว ในการเลือกสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา ๓๖

65

วรรคสอง ยังมีหลักประกันทางกฎหมายว่า หากผู้ช่วยเหลือผู้สมัครกระทำการแนะนำตัวเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติที่เป็นข้อห้ามจะต้องรับผิดชอบเช่นเดียวกับผู้สมัคร ส่วน**มาตรา ๓๖ วรรคหนึ่ง** บัญญัติหลักการไว้แต่เพียงว่าผู้สมัครอาจแนะนำตัวได้ตามวิธีการและเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด เป็นกรณีกฎหมายแม่บทมอบอำนาจให้ กกต. ซึ่งเป็นผู้บังคับใช้กฎหมาย เป็นผู้กำหนดรายละเอียดในวิธีการและเงื่อนไขต่าง ๆ ในการแนะนำตัวผู้สมัคร เพื่อให้เกิดความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพของสังคม กกต.ย่อมกระทำได้อย่าในขอบเขตของรัฐธรรมนูญและพ.ร.ป.ว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ ส่วนระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการแนะนำตัวในการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๗ ข้อ ๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยการแนะนำตัวในการเลือกสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๗ ที่กำหนดให้ผู้สมัครสามารถแนะนำตัวโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ขอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๗ หรือไม่ **ย่อมอยู่ภายใต้การควบคุมตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายของกกตโดยศาลปกครอง**

พ.ร.ป.ว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๓๖ มาตรา ๔๐ วรรคหนึ่ง (๓) มาตรา ๔๑ วรรคหนึ่ง (๓) และมาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง (๓) จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๗

66

คำวินิจฉัยเกี่ยวกับคดีเลือกตั้ง

สมาชิกสภาผู้แทนฯ

กรณีให้ผู้สมัครและ
พรรคเป็นผู้เสียหาย

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔/๒๕๖๘ เป็นกรณีโจทก์ยื่นคำฟ้องต่อศาลจังหวัดศรีสะเกษ กล่าวหาว่า จำเลยที่ ๒ และที่ ๓ ทำหน้าที่แจกซองผ้าป่าบรรจุเงินของจำเลยที่ ๑ ซึ่งเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นส.ส.แบบแบ่งเขตเลือกตั้งเขตเดียวกับโจทก์ที่บ้านของจำเลยที่ ๔ และที่ ๕ ส่วนจำเลยที่ ๖ ถึงที่ ๑๐ เป็นราษฎรที่รับซองผ้าป่า อันเป็นความผิดตามพ.ร.บ.ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๓ วรรคหนึ่ง (๑), มาตรา ๑๐๑ **ขอให้ลงโทษจำคุกและปรับ กับให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง** ตามมาตรา ๑๕๘ และมาตรา ๑๖๔ วรรคหนึ่ง ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓, ๘๖, ๙๐ ศาลจังหวัดศรีสะเกษได้สวนมูลฟ้องแล้วเห็นว่าคดีมีมูล มีคำสั่งให้ประทับฟ้องไว้พิจารณา

ระหว่างการพิจารณาของศาลจังหวัดศรีสะเกษ **จำเลยที่ ๑** ได้แย้งว่า **การที่ศาลจังหวัดศรีสะเกษนำพระราชบัญญัติศาลยุติธรรม มาตรา ๑๘, ๒๔, ๒๕ และ ๒๖ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๒ วรรคหนึ่ง (๓) มาใช้บังคับแก่คดี เป็นการดำเนินการและ เป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๘ วรรคหนึ่ง และ**

67

มาตรา ๒๒๖ ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า คำโต้แย้งของจำเลยที่ ๑ เป็นการโต้แย้งเกี่ยวกับอำนาจและการบังคับใช้กฎหมายของศาลจังหวัดศรีสะเกษในการพิจารณาคดี และในส่วนที่อ้างว่ากฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ จำเลยที่ ๑ **ไม่ได้แสดงเหตุผลประกอบคำโต้แย้งว่า** บทบัญญัติดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญอย่างไร ไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง จึงมีคำสั่งไม่รับคำโต้แย้งในส่วนนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัย

ส่วน**จำเลยที่ ๔ ถึงที่ ๖** ได้แย้งว่า พ.ร.บ.ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ **มาตรา ๑๖๙** ที่บัญญัติว่า “ในกรณีที่ปรากฏว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้เกิดขึ้นในเขตเลือกตั้งใด **ให้ถือว่าผู้สมัครหรือพรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกของตนลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นเป็นผู้เสียหายตาม** ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา” เป็นบทบัญญัติที่เปิดโอกาสให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งมีสิทธิดำเนินคดีกับจำเลยในประเด็นข้อหาที่เป็นความผิดอย่างเดียวกันได้ **๒ ช่องทาง** กล่าวคือ ยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง และยื่นฟ้องคดีในฐานะผู้เสียหายต่อศาลชั้นต้น เป็นการสร้างภาระในการต่อสู้คดีของจำเลยเกินสมควร และไม่ชอบด้วยหลักบุคคลไม่อาจถูกลงโทษหลายครั้งสำหรับการกระทำความผิดครั้งเดียว และบทบัญญัตินี้ดังกล่าวให้อำนาจศาลดำเนินคดี

68

ในระบบกล่าวหา ทั้งที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้การพิจารณาคดีเลือกตั้งใช้ระบบไต่สวน พ.ร.บ. ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๘, ๑๙๔, ๒๒๕ และ ๒๒๖ วรรคเจ็ด

ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า คำโต้แย้งของจำเลยที่ ๔ ถึงที่ ๖ เฉพาะที่ได้แย้งว่า พ.ร.บ. ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๖๙ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๔ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๒๕ และมาตรา ๒๒๖ มีเหตุผลประกอบ คำโต้แย้ง จึงต้องด้วยหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง ให้รับวินิจฉัยเฉพาะ คำโต้แย้งในส่วนนี้

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความว่า การที่พ.ร.บ.ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๖๙ บัญญัติให้ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกของตนลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งเป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เนื่องจากผู้สมัครหรือพรรคการเมืองต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นเงินของพรรคการเมืองที่ได้รับการจัดสรร เงินส่วนตัวของผู้สมัคร เงินหรือประโยชน์อื่นใดที่ประชาชนบริจาคให้พรรคการเมือง หากมีการกระทำความผิดกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งอันก่อให้เกิดความ

69

ได้เปรียบเสียเปรียบระหว่างผู้สมัคร หรือทำให้การเลือกตั้งไม่เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกของตนลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้ง ย่อมได้รับความเสียหายโดยตรงจากการกระทำความผิด ถือเป็น “ผู้เสียหาย” ตามนัยของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๔) สิทธิในการต่อสู้คดีอาญาของจำเลยย่อมเป็นตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติรับรองไว้ เมื่อการดำเนินคดีอาญา ตามที่พ.ร.บ.ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๖๙ และการดำเนินคดีเลือกตั้ง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๖ มีวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์แตกต่างกัน การกำหนดผู้มีอำนาจฟ้องคดี เขตอำนาจศาล หรือระบบในการพิจารณาคดีย่อมแตกต่างกันตามลักษณะคดี บทบัญญัติมาตรา ๑๖๙ ไม่มีลักษณะเป็นการกำหนดให้คดีซึ่งรัฐธรรมนูญบัญญัติให้อยู่ในอำนาจศาลฎีกาไปอยู่ในอำนาจของศาลชั้นต้น ไม่ส่งผลต่อหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๕) ไม่เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกของตนลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใช้สิทธิดำเนินคดีได้หลายช่องทาง ไม่เป็นการนำการดำเนินคดีในระบบกล่าวหามาใช้ในคดีที่รัฐธรรมนูญให้ใช้ระบบไต่สวน จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๔ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๒๕ และ มาตรา ๒๒๖

70

คำวินิจฉัยเกี่ยวกับคดีทุจริต

ความผิดทางวินัยที่สืบเนื่องมาจากมติ
ของคณะกรรมการป.ป.ท ว่า คดีมีมูล

พ.ร.บ.มาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๑

มาตรา ๔๐ บัญญัติว่า เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ท. มีมติว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดกระทำการทุจริตในภาครัฐ และเป็นกรณีมีมูลความผิดทางวินัย ให้ประธานกรรมการส่งรายงาน และเอกสารที่มีอยู่พร้อมทั้งความเห็นไปยังผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนผู้ถูกกล่าวหาผู้นั้น เพื่อพิจารณาโทษทางวินัยตามฐานความผิดที่คณะกรรมการ ป.ป.ท. ได้มีมติโดย **ไม่ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอีก** ในการพิจารณาโทษทางวินัยแก่ผู้ถูกกล่าวหาให้ถือว่ารายงาน เอกสาร และความเห็นของคณะกรรมการ ป.ป.ท. เป็นสำนวนการสอบสวนทางวินัยของคณะกรรมการสอบสวนวินัย ฯลฯ

มาตรา ๔๑ เมื่อได้รับรายงานตามมาตรา ๔๐ ให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนพิจารณาลงโทษภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่องและให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนส่งสำเนาคำสั่งลงโทษดังกล่าวไปให้คณะกรรมการ ป.ป.ท. ทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้ออกคำสั่ง

71

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๘/๒๕๖๖ เป็นกรณีมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ มีคำสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ผู้ฟ้องคดี ฐานปฏิบัติหน้าที่ราชการไม่รอบคอบ ฯลฯ ต่อมาคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาครัฐ (คณะกรรมการ ป.ป.ท.) ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ มีมติชี้มูลความผิดผู้ฟ้องคดี และส่งรายงานและเอกสารพร้อมความเห็นไปยังมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ เพื่อพิจารณาลงโทษทางวินัยตามฐานความผิดที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ มีมติ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ที่ ๒ โดยความเห็นชอบของสภามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ มีคำสั่งลงโทษไล่ออกผู้ฟ้องคดีออกจากราชการ ผู้ฟ้องคดียื่นฟ้องผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสามต่อศาลปกครองกลาง ขอให้มีการพิพากษาเพิกถอนมติและคำสั่งไล่ออกผู้ถูกฟ้องคดีออกจากราชการ และให้ผู้ฟ้องคดีกลับเข้ารับราชการในตำแหน่งเดิมจนกว่าคดีจะถึงที่สุด

ระหว่างการพิจารณา ผู้ฟ้องคดียื่นคำร้องโต้แย้งว่า พ.ร.บ.มาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๔๐ และมาตรา ๔๑ ที่ให้ผู้บังคับบัญชาต้องพิจารณาโทษทางวินัยตามฐานความผิดที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาครัฐ (คณะกรรมการ ป.ป.ท.) มีมติ โดยไม่ต้อง

72

แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัย และให้ถือว่ารายงาน เอกสาร และความเห็น
ของคณะกรรมการ ป.ป.ท. เป็นสำนวนการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนทาง
วินัย หากผู้บังคับบัญชาละเลยไม่ดำเนินการให้ถือว่าผู้บังคับบัญชากระทำความผิด
วินัยหรือกฎหมายนั้น เป็นการให้ผู้บังคับบัญชาต้องพิจารณาโทษทางวินัยแก่ผู้ถูก
กล่าวหาซ้ำในมูลกรณีเดียวกับที่เคยมีการลงโทษทางวินัยถึงที่สุดแล้ว จึงเป็น
บทบัญญัติที่ให้อำนาจแก่หน่วยงานของรัฐมากเกินไป ละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล และเป็นการเพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิ
หรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ และ
มาตรา ๒๖

ศาลปกครองสงขลาส่งข้อโต้แย้งของผู้ฟ้องคดีดังกล่าวไปศาลรัฐธรรมนูญ
ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง

73

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความว่า ข้อโต้แย้งที่ว่า พ.ร.บ.มาตรการของฝ่าย
บริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๔๐ และ ๔๑ ขัด
หรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ นั้น เห็นว่า มาตรา ๔ เป็นบททั่วไปที่วางหลักการ
คุ้มครองเกี่ยวกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล
โดยมิได้มีข้อความที่เป็นการคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพไว้เป็นการเฉพาะ ไม่จำเป็นต้อง
วินิจฉัยในส่วนนี้

ส่วนข้อโต้แย้งที่ว่า พ.ร.บ.มาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและ
ปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๔๐ และ ๔๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ
มาตรา ๒๖ นั้น ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความว่า

- บทบัญญัติดังกล่าวมีความมุ่งหมายให้คณะกรรมการป.ป.ท.เป็นองค์กร
ฝ่ายบริหารที่ทำหน้าที่ตรวจสอบการกระทำทุจริตในภาครัฐของเจ้าหน้าที่ของรัฐ
ที่ดำรงตำแหน่งต่ำกว่าผู้บริหารระดับสูงหรือข้าราชการที่ดำรงตำแหน่งต่ำกว่า
ผู้อำนวยการกองลงมา

74

- ในการไต่สวนข้อเท็จจริง ผู้ถูกกล่าวหาสามารถคัดค้านอนุกรรมการไต่สวนข้อเท็จจริง และชี้แจงหรือแสดงพยานหลักฐานโต้แย้งข้อกล่าวหาหรือนำพยานบุคคลมาให้ถ้อยคำประกอบการชี้แจง เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ถูกกล่าวหาต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่

- ส่วนขั้นตอนที่กำหนดให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณาโทษตามฐานความผิดที่คณะกรรมการป.ป.ท.มีมติ กฎหมายมีได้บัญญัติให้ผู้ถูกกล่าวหา มีหน้าที่ใดเพิ่มเติมหรือมีขั้นตอนหรือกระบวนการใดอันเป็นการเพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหา

- อีกทั้งมาตรการตามมาตรา ๔๐ และมาตรา ๔๑ เป็นเพียงขั้นตอนในการไต่สวนข้อเท็จจริง และดำเนินการทางวินัยตามมาตรการดังกล่าวมิได้เป็นที่สุด แม้ผู้บังคับบัญชาจะมีคำสั่งลงโทษทางวินัยตามมาตรา ๔๑ ผู้ถูกลงโทษมีสิทธิอุทธรณ์อุทธรณ์ในการกำหนดโทษและใช้สิทธิฟ้องคดีต่อศาลเพื่อให้ได้รับความเป็นธรรมได้

75

- ส่วนข้อโต้แย้งของผู้ฟ้องคดีที่ว่า พ.ร.บ.มาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๔๐ และ ๔๑ เป็นการลงโทษทางวินัยผู้ถูกกล่าวหาซ้ำในมูลคดีเดียวกันกับที่เคยมีการลงโทษทางวินัยซึ่งถึงที่สุดแล้วนั้น เห็นว่า การดำเนินการของคณะกรรมการป.ป.ท.ตามบทบัญญัติดังกล่าวเป็นกระบวนการที่แตกต่างหากจากกระบวนการลงโทษทางวินัย ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนย่อมมีอำนาจดำเนินการเพิกถอนคำสั่งลงโทษทางวินัยที่มีอยู่เดิม แล้วจึงออกคำสั่งลงโทษทางวินัยตามฐานความผิดคณะกรรมการป.ป.ท.มีมติบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวเป็นมาตรการตรวจสอบภายในฝ่ายบริหาร ไม่เป็นการลงโทษมากกว่าครั้งหนึ่งสำหรับความผิดที่บุคคลนั้นได้กระทำเพียงครั้งเดียว

ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า พ.ร.บ.มาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๔๐ และ ๔๑ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖

76

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๖/๒๕๖๗ เป็นกรณีศาลปกครองกลางส่งข้อโต้แย้งของผู้ฟ้องคดีว่า พ.ร.บ.มาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๔๐ วรรคหนึ่ง มีลักษณะเป็นการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยมีความผิด เป็นการปฏิบัติต่อผู้ฟ้องคดีเหมือนเป็นผู้กระทำผิดทั้งที่ศาลยังไม่ได้มีคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุด โดยให้คณะกรรมการป.ป.ท.ก้าวล่วงเข้าใช้อำนาจเด็ดขาดในการบริหารงานบุคคลของหน่วยงานของรัฐโดยไม่มีหน่วยงานใดตรวจสอบถ่วงดุลหรือคัดค้านได้ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ วรรคสอง ไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความว่า

- การดำเนินการเพื่อพิจารณาโทษทางวินัยต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นคนละส่วนกับการดำเนินคดีอาญา และเป็นคนละกรณีกับหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ วรรคสอง

77

- หากผู้บังคับบัญชามีคำสั่งลงโทษทางวินัย ผู้ถูกลงโทษสามารถใช้สิทธิอุทธรณ์ดุลพินิจในการกำหนดโทษของผู้บังคับบัญชาได้ตามกฎหมาย ระเบียบ หรือหรือข้อบังคับว่าด้วยการบริหารงานบุคคล หากไม่พอใจในผลของการวินิจฉัยอุทธรณ์สามารถใช้สิทธิทางศาล ฟ้องคดีต่อศาลปกครองหรือศาลที่มีเขตอำนาจเพื่อพิจารณาวินิจฉัยคดีเพื่อตรวจสอบถ่วงดุลการใช้อำนาจของคณะกรรมการป.ป.ท. และผู้บังคับบัญชาได้

พ.ร.บ.มาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๔๐ วรรคหนึ่ง จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ วรรคสอง

78

คำวินิจฉัยเกี่ยวกับคดีทุจริต

ความผิดทางวินัยที่สืบเนื่องจากมติ
ของคณะกรรมการป.ป.ช.ว่า คดีนี้มีมูล

พ.ร.ป.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑

มาตรา ๙๘ เมื่อผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนผู้ถูกกล่าวหาได้รับสำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามมาตรา ๙๑ แล้ว ให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนผู้ถูกกล่าวหาผู้นั้นพิจารณาโทษทางวินัยตามฐานความผิดที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีมติโดยไม่ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอีก โดยในการพิจารณาโทษทางวินัยแก่ผู้ถูกกล่าวหา ให้ถือว่าสำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นสำนวนการสอบสวนทางวินัยของคณะกรรมการสอบสวนวินัยตามกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับว่าด้วยการบริหารงานบุคคลของผู้ถูกกล่าวหาผู้นั้น แล้วแต่กรณี ฯลฯ

วรรคสาม การดำเนินการทางวินัยตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนพิจารณาสั่งลงโทษผู้ถูกกล่าวหาภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่องจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนได้รับแจ้งมติ

79

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๑๐/๒๕๖๖ เป็นกรณีศาลปกครองกลางส่งข้อโต้แย้งของผู้ฟ้องคดีไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยว่า พ.ร.ป.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๙๘ วรรคหนึ่งและวรรคสาม มาตรา ๙๙ และมาตรา ๑๐๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่งและวรรคห้า

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความว่า

- **มาตรา ๙๘ วรรคหนึ่ง** และ**วรรคสาม** กำหนดให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนพิจารณาโทษทางวินัยผู้ถูกกล่าวหา โดยไม่ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัย และให้ถือว่าสำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นสำนวนการสอบสวนทางวินัย เป็นบทบัญญัติที่กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อให้การตรวจสอบของคณะกรรมการป.ป.ช. บรรลุผลตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งการไต่สวนของคณะกรรมการป.ป.ช.มีหลักประกันความเป็นธรรมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการสอบสวนทางวินัยของคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยและผู้ถูกลงโทษยังมีสิทธิ

80

อุทธรณ์ดุลพินิจในการกำหนดโทษและใช้สิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้

- สำหรับ**มาตรา ๙๙** กำหนดให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนสามารถขอให้คณะกรรมการป.ป.ช.ทบทวนมติเมื่อมีพยานหลักฐานใหม่มาแสดง เป็นบทบัญญัติที่เป็นหลักประกันความมั่นคงแห่งสิทธิ ความเชื่อใจ และเป็น**คุณแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ถูกกล่าวหา** โดยเฉพาะให้เฉพาะผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนเป็นผู้มีสิทธิขอทบทวนมติ เนื่องจากเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงและทราบข้อเท็จจริงในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี

- ส่วน**มาตรา ๑๐๑ วรรคหนึ่ง** กำหนดให้ผู้ถูกลงโทษมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครอง โดยไม่ต้องอุทธรณ์หรือจะอุทธรณ์ดุลพินิจในการกำหนดโทษของผู้บังคับบัญชาก่อนก็ได้ เป็นบทบัญญัติที่ทำให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกกล่าวหาและลดขั้นตอนการดำเนินการให้เกิดความรวดเร็วยิ่งขึ้น และ**วรรคสอง** กำหนดให้กรณีที่ผู้ถูกลงโทษนำคดีไปฟ้องศาลปกครองโดยมิได้ฟ้องคณะกรรมการป.ป.ช. ให้ศาลปกครองแจ้งให้คณะกรรมการป.ป.ช.ทราบ และเข้ามาเป็นคู่กรณีได้ บัญญัติขึ้นเพื่อให้กระบวนการพิจารณาคดีเป็นไปด้วยความเรียบร้อย เนื่องจากคณะกรรมการป.ป.ช.เป็นองค์กรวินิจฉัยเรื่องที่มีการฟ้องคดี

81

บทบัญญัติทั้งสามมาตราดังกล่าวเป็นไปตามหลักความได้สัดส่วน ไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ ไม่กระทบศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคล มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง และมีผลใช้บังคับกับเจ้าหน้าที่ของรัฐตามค่านิยมของกฎหมายฉบับนี้กำหนดโดยเสมอภาคกัน ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง และวรรคห้า

82

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๑๑/๒๕๖๖ เป็นกรณีศาลปกครองกลางส่งข้อโต้แย้งของผู้ฟ้องคดีไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยว่า พ.ร.ป.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๙๘ วรรคหนึ่ง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่งและวรรคห้า และมาตรา ๒๙ ว.สอง ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความว่า

- **มาตรา ๙๘ วรรคหนึ่ง** เป็นบทบัญญัติที่กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อให้การตรวจสอบเจ้าหน้าที่ของรัฐตามที่คณะกรรมการป.ป.ช.ได้ไต่สวนและมีมติว่ามีมูลความผิดทางวินัยมีผลทางกฎหมายต่อการดำเนินการทางวินัยกับเจ้าหน้าที่ของรัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ มิให้เกิดปัญหาความซ้ำซ้อน ลำซ้ำ และเปิดโอกาสให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งเป็นผู้ดำเนินการทางวินัยเอื้อประโยชน์ให้แก่พวกพ้อง โดยเมื่อคณะกรรมการไต่สวนและมีมติวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำความผิด ถ้ามีมูลความผิดทางอาญา คณะกรรมการป.ป.ช.จะส่งรายงาน สำนวนการไต่สวน เอกสารหลักฐาน สำเนาอิเล็กทรอนิกส์ และคำวินิจฉัยไปยังอัยการสูงสุดภายในสามสิบวันเพื่อให้อัยการสูงสุดยื่นฟ้องคดีต่อไป และถ้ามีมูลความผิดทางวินัย

83

คณะกรรมการป.ป.ช.จะส่งรายงาน สำนวนการไต่สวน เอกสารหลักฐาน และคำวินิจฉัยไปยังผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนภายในสามสิบวันเพื่อให้ดำเนินการทางวินัยต่อไป

- การดำเนินการทางวินัยและการดำเนินคดีอาญากับผู้ถูกกล่าวหา**เป็นกระบวนการที่แยกจากกันได้** เนื่องจากมีวัตถุประสงค์ กระบวนการ องค์กรที่มีอำนาจหน้าที่และมาตรฐานในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานที่เข้างวดแตกต่างกัน

- แม้บทบัญญัติแห่งกฎหมายมาตราดังกล่าวมีลักษณะกำกวมการดำเนินการทางวินัยของผู้บังคับบัญชาอยู่บ้างก็ตาม แต่กระบวนการไต่สวนของคณะกรรมการป.ป.ช.มีหลักเกณฑ์การดำเนินการที่**ให้ความสำคัญแก่ผู้ถูกกล่าวหาไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการดำเนินการทางวินัยโดยคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยและผู้บังคับบัญชา**

- การดำเนินการทางวินัยตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายมาตราดังกล่าว หากผู้บังคับบัญชามีคำสั่งลงโทษทางวินัย ตามพ.ร.ป.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๙๘ วรรคสาม แล้ว ผู้ซึ่งถูกลงโทษ**สามารถใช้สิทธิ**

84

ฟ้องคดีต่อศาลปกครองโดยไม่ต้องอุทธรณ์ตามกฎหมาย ระเบียบหรือข้อบังคับว่าด้วยการบริหารงานบุคคลของผู้ถูกลงโทษนั้น หรือจะดำเนินการอุทธรณ์ตุลพินิจในการกำหนดโทษของผู้บังคับบัญชาตามกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับว่าด้วยการบริหารงานบุคคลของผู้ถูกลงโทษนั้นก่อนฟ้องคดีต่อศาลปกครองก็ได้ อันเป็นหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของประชาชนโดยองค์กรตุลาการ

- เมื่อ**ชั่งน้ำหนัก**ระหว่างสิทธิและเสรีภาพของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ถูกจำกัดตามกฎหมายกับประโยชน์สาธารณะที่ได้รับตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายในการแก้ไขปัญหาการทุจริตของชาติให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เป็นไปตามหลักความได้สัดส่วน

ดังนั้น พ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๙๘ วรรคหนึ่ง ไม่ขัดหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ ไม่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมฯ ไม่ขัดต่อหลักความเสมอภาค และไม่เป็นการปฏิบัติต่อบุคคลเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดก่อนที่จะมีคำพิพากษาถึงที่สุดอันแสดงว่าได้กระทำความผิด จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่งและวรรคห้า และมาตรา ๒๙ วรรคสอง

85

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๑๗/๒๕๖๖ เป็นกรณีศาลปกครองกลางส่งข้อโต้แย้งของผู้ฟ้องคดีไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยว่า พ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ **มาตรา ๙๑** ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๙ วรรคสอง หรือไม่ และ**มาตรา ๙๘ วรรคสาม** ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ วรรคสี่ กับ**มาตรา ๑๐๐ วรรคหนึ่ง** ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่งและมาตรา ๒๙ วรรคสอง หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความว่า

- พ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ **มาตรา ๙๑** เป็นบทบัญญัติที่กำหนดให้คณะกรรมการป.ช.มีอำนาจหน้าที่ในการไต่สวนและชี้มูลความผิดทั้งในทางอาญาและทางวินัย โดยแยกการดำเนินการออกจากกันเนื่องจากการชี้มูลความผิดทั้งสองกรณีมีความมุ่งหมายและการพิจารณาพยานหลักฐานที่แตกต่างกัน

- **มาตรา ๙๘ วรรคสาม** เป็นบทบัญญัติที่กำหนดกรอบระยะเวลาการปฏิบัติของผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอนถอนพิจารณาสั่งลงโทษผู้ถูกกล่าวหาให้มี ความชัดเจนและมีประสิทธิภาพ

86

- **มาตรา ๙๘ วรรคสี่** (สำหรับผู้ถูกกล่าวหาซึ่งไม่มีกฎหมาย ระเบียบ หรือ ข้อบังคับเกี่ยวกับวินัยเมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดในเรื่องที่ถูกกล่าวหา นั้น ให้ส่งสำนวนการไต่สวนไปยังผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนเพื่อดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไป) บัญญัติขึ้น**เพื่อให้ให้มีช่องว่าง**ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่มีกฎหมายที่ใช้บังคับแก่ตนเอง

- **มาตรา ๑๐๐ วรรคหนึ่ง** (ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอน หรือผู้ใดไม่ดำเนินการตามมาตรา ๙๘ โดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้ถือว่าผู้บังคับบัญชา หรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนจงใจปฏิบัติหน้าที่ขัดต่อกฎหมาย หรือกระทำความผิดวินัย อย่างร้ายแรง ตามกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับว่าด้วยการบริหารงานบุคคลของผู้ถูกกล่าวหา นั้น) บัญญัติขึ้น**เพื่อให้มติของคณะกรรมการป.ป.ช.มีสภาพบังคับและมีผลทางกฎหมายต่อการดำเนินการทางวินัย**อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บทบัญญัติแห่งกฎหมายตามข้อโต้แย้งทุกมาตรา จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตราที่ผู้ร้องอ้างถึง.

87

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๑๑-๑๒/๒๕๖๔ เป็นกรณีมีข้อโต้แย้งว่า **มาตรา ๙๑ (๒)** ที่บัญญัติว่า “เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไต่สวนแล้วมีมติวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือความผิดที่เกี่ยวข้องกัน ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้ ... **(๒) ถ้ามีมูลความผิดทางวินัย** ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งรายงาน สำนวนการไต่สวน เอกสารหลักฐาน และคำวินิจฉัยไปยังผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนภายในสามสิบวันเพื่อให้ดำเนินการทางวินัยต่อไป” เปิดโอกาสให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนช่วยเหลือเอื้อประโยชน์ให้แก่พรรคพวก และ**มาตรา ๙๘ วรรคสอง** ยังแยกข้าราชการตุลาการและข้าราชการอัยการออกจากเจ้าหน้าที่ของรัฐประเภทอื่น ประกอบกับคณะกรรมการป.ป.ช.ยังมิได้กำหนดมาตรการฯ เพื่อให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน อันเป็นหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ ดังนี้ พ.ร.ป.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๙๑ (๒) และมาตรา ๙๘ วรรคสอง จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง มาตรา ๖๓ และมาตรา ๒๓๔ วรรคสอง

88

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ เป็นบททั่วไปที่วางหลักการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์การอิสระ และหน่วยงานของรัฐ มิได้มีข้อความที่เป็นการคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพไว้เป็นการเฉพาะ และมาตรา ๖๓ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ กำหนดหน้าที่ของรัฐในการสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ ส่วนมาตรา ๒๓๔ วรรคสอง กำหนดหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการป.ป.ช. พร้อมทั้งกำหนดแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ ฯลฯ มิได้เป็นบทบัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ มิได้ให้สิทธิแก่บุคคลที่จะโต้แย้งหรือกล่าวอ้างบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตรานี้ได้ ศาลรัฐธรรมนูญไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยในส่วนนี้

ส่วนที่โต้แย้งว่า พ.ร.ป.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๙๘ วรรคสอง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่งหรือไม่ นั้น เห็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญเคยมีคำวินิจฉัยที่ ๒๑/๒๕๕๖ และคำวินิจฉัยที่ ๑๐/๒๕๖๖ แล้วว่า พ.ร.ป.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙๒ วรรคสอง ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐ ซึ่งพ.ร.ป.ว่าด้วยการ

89

ป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙๒ วรรคสอง มีหลักการเดียวกับพ.ร.ป.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๙๘ วรรคสอง และรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐ เป็นบทบัญญัติที่มีหลักการเดียวกับรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐ มาตรา ๒๗ เป็นกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยเกี่ยวกับบทบัญญัติดังกล่าวแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยในส่วนนี้

ส่วนปัญหาว่า พ.ร.ป.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๙๑ (๒) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง หรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความว่า บทบัญญัตินี้กำหนดขั้นตอนและกรอบระยะเวลาการดำเนินการของคณะกรรมการป.ป.ช.ภายหลังจากที่ได้ไต่สวนและมีมติวินิจฉัยฐานความผิดแล้ว เพื่อให้การดำเนินการทางวินัยของผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนดำเนินไปได้จนบรรลุผลตามเจตนารมณ์ของพ.ร.ป.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ ที่มีประสงคืให้คำวินิจฉัยของคณะกรรมการป.ป.ช.มีผลทางกฎหมายต่อการดำเนินการทางวินัยของเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกต้อยอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ไม่ได้กเว้นการใช้บังคับแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐใดอันจะทำให้บุคคลไม่เสมอกันในกฎหมาย บทบัญญัติดังกล่าวจึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง

90

หมายเหตุ

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๑๐/๒๕๕๖ ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความว่า พ.ร.ป. ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙๒ วรรคสอง กำหนดเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยกรณีผู้ถูกกล่าวหาเป็นข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรม ข้าราชการตุลาการศาลปกครอง หรือข้าราชการอัยการ **แม้มีหลักเกณฑ์การพิจารณาโทษทางวินัยแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐกลุ่มนี้แตกต่างจากข้าราชการทั่วไป แต่ก็เป็นบทบัญญัติที่มีเจตนารมณ์เพื่อให้การดำเนินการทางวินัยซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารงานบุคคลของข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรม ข้าราชการตุลาการศาลปกครอง หรือข้าราชการอัยการ มีความเป็นอิสระตามลักษณะของภารกิจ ซึ่งมีความจำเป็นและเหมาะสม เพื่อให้สามารถพิจารณาพิพากษาอรรถคดีอย่างมีอิสระเป็นไปโดยถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม หรือมีความอิสระในการพิจารณาสั่งคดี ไม่ขัดต่อหลักความเสมอภาค หรือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐**

91

คำวินิจฉัยเกี่ยวกับคดีทุจริต

กรณีร่ำรวยผิดปกติ

ความผิดทางวินัย

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๑๐/๒๕๖๗ เป็นกรณีศาลปกครองกลางส่งข้อโต้แย้งของผู้ฟ้องคดีไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยว่า พ.ร.ป.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๒๒ วรรคสาม ที่บัญญัติว่า

“ในกรณีตามวรรคหนึ่ง (คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้สวนและวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐร่ำรวยผิดปกติ) ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. แจ้งคำวินิจฉัยพร้อมด้วยข้อเท็จจริงโดยสรุปไปยังผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนของผู้ถูกกล่าวหาภายในสามสิบวันนับแต่วันที่วินิจฉัย เพื่อสั่งลงโทษไล่ออกภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง โดยให้ถือว่ากระทำการทุจริตต่อหน้าที่”

เป็นบทบัญญัติที่ขัดต่อหลักนิติธรรม เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และการถูกวินิจฉัยว่า ร่ำรวยผิดปกติเป็นคดีในทางแพ่งไม่อาจตีความว่าเป็นมูลความผิดทางอาญารัฐธรรมนูญต่อหน้าที่ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๙

92

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความว่า

- **มาตรา ๑๒๒ วรรคสาม** กำหนดโครงสร้าง หลักเกณฑ์การดำเนินการทางวินัยกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ถูกกล่าวหาว่าร้ายว่รผิดปกติ และกำหนดโทษโดยคำนึงถึงความร้ายแรงของความผิดให้เหมาะสมกับพฤติการณ์ซึ่งมีผลกระทบต่าระบบราชการและความเชื่อมั่นของภาครัฐอย่างร้ายแรง ไม่ควรให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ร้ายว่รผิดปกติอยู่ในราชการต่อไป เป็นมาตรการหรือกลไกพิเศษทางกฎหมายที่เพิ่มประสิทธิภาพในการปราบปรามการทุจริต การสั่งลงโทษไล่ออกโดยถือว่เป็นการทุจริตต่อน้ำที่เป็นการบัญญัติให้บุคคลได้รับผลจากการกระทำของตนในทางวินัย มิใช่การลงโทษทางวินัยเกิดความลักลั่น ชั่งน้ำหนักระหว่างประโยชน์สาธารณะที่จะได้รับตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายกับผลกระทบจากการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลแล้ว เป็นไปตามหลักความได้สัดส่วน ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ **มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง**

- **มาตรา ๑๒๒ วรรคสาม** มีเจตนารมณ์ที่จะลงโทษทางวินัยกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ถูกกล่าวหาว่าร้ายว่รผิดปกติเท่านั้น มิใช่บทบัญญัติที่กำหนดให้ผู้ถูกกล่าวหาต้องถูกลงโทษทางอาญา จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ **มาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง**

93

คำวินิจฉัยเกี่ยวกับคดีทุจริต

กรณีร้ายว่รผิดปกติ

ภาระการพิสูจน์

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๑/๒๕๖๕ เป็นกรณีอัยการสูงสุดยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งขอให้มีคำสั่งให้ทรัพย์สินของผู้คัดค้านทั้งสองตกเป็นของแผ่นดินเพราะเหตุร้ายว่รผิดปกติ ตามพ.ร.ป.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ต่อมาศาลแพ่งมีคำสั่งให้ทรัพย์สินรวม ๔๙ รายการ มูลค่า ๓๔๑,๗๙๗,๘๑๑.๕๘ บาท ตกเป็นของแผ่นดิน ผู้คัดค้านทั้งสองอุทธรณ์

ระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ ผู้คัดค้านทั้งสองยื่นคำโต้แย้งว่า **พ.ร.ป.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๘๑ วรรคสอง** ที่กำหนดให้ผู้ถูกกล่าวหา**มีภาระการพิสูจน์**ให้ศาลเห็นว่าทรัพย์สินดังกล่าวมิได้เกิดจากการร้ายว่รผิดปกติ ทั้งที่ผู้กล่าวหาซึ่งเป็นรัฐมีอำนาจตรวจสอบและเข้าถึงพยานหลักฐานต่างๆได้มากกว่าผู้ถูกกล่าวหา บทบัญญัติดังกล่าวทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกัน เป็นการเลือกปฏิบัติ และละเมิดสิทธิเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ **มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ ประกอบมาตรา ๔ และมาตรา ๕**

94

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความว่า

- คดีร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน พนักงานอัยการยังคงมีภาระหน้าที่ในการนำสืบให้เห็นเหตุอันควรสงสัยก่อนว่า ทรัพย์สินนั้นมีความเชื่อมโยงกับการกระทำความผิดอย่างไร

- หลังจากนั้นเจ้าของทรัพย์สินมีการการพิสูจน์ให้เห็นว่า ทรัพย์สินนั้นมิได้เกิดจากการร่ำรวยผิดปกติตามมาตรา ๘๑ วรรคสอง อันเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ถูกกล่าวหาได้พิสูจน์สิทธิของตนต่อศาลได้อย่างเต็มที่ เพราะการได้มาซึ่งทรัพย์สินเป็นข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรู้เห็นของเจ้าของทรัพย์สินแต่เพียงฝ่ายเดียว

- การรับฟังพยานหลักฐานของศาลยังคงใช้หลักการชั่งน้ำหนักตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

พ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๘๑ วรรคสอง ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗

95

คำวินิจฉัยเกี่ยวกับคดีทุจริต

กรณียึดสำนวนและรายงานฯ ของคณะกรรมการ
ป.ป.ช.เป็นหลักในการพิจารณา

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๑/๒๕๖๒ เป็นกรณีศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตฯ ส่งข้อโต้แย้งของจำเลยไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พ.ร.บ. ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙๘/๑ (ให้ศาลพิจารณาคดีโดยยึดรายงานและสำนวนคดีของคณะกรรมการป.ป.ช.เป็นหลักในการพิจารณา) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และ มาตรา ๔๐ (๒)(๓)(๗)

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า คำโต้แย้งนี้เป็นกรณีที่จำเลยทั้งสามโต้แย้งว่า พ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙๘/๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และ มาตรา ๔๐ (๒)(๓)(๗) ซึ่งเมื่อพิจารณาเทียบเคียงกับรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐ แล้ว มีหลักการทำนองเดียวกันในมาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ และ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง และวรรคห้า ดังนั้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงพิจารณาวินิจฉัยคำโต้แย้งนี้ตามรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐ ได้

96

ส่วนปัญหาว่า พ.ร.ป.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙๘/๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความว่า

- พ.ร.ป.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙๘/๑ ไม่ได้เป็นบทบังคับให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีต้องรับฟังข้อเท็จจริง และพยานหลักฐานเป็นยุติตามที่ปรากฏในรายงานและสำนวนคดีของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ศาลยังคงมีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดน้ำหนักพยานหลักฐานแห่งคดีตามป.วิ.อ.ม.๒๒๗ และ ม.๒๒๗/๑

- ส่วนโจทก์ยังต้องมีภาระการพิสูจน์การกระทำและเจตนาของจำเลยให้ครบองค์ประกอบความผิดเช่นเดียวกับความผิดอาญาทั่วไป

- จำเลยยังคงมีสิทธิในการต่อสู้คดี เสนอพยานหลักฐาน รวมทั้งโต้แย้งและนำสืบหักล้างพยานหลักฐานของคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งได้

บทบัญญัติดังกล่าวไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม และไม่เป็นการเพิ่มภาระแก่บุคคลเกินสมควรแก่เหตุ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖

97

ปัญหาว่า บทบัญญัติดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง และวรรคห้า หรือไม่ นั้น

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า

- สถานะของเจ้าหน้าที่ของรัฐมีความแตกต่างจากบุคคลทั่วไป

- แม้การพิจารณาคดีเจ้าหน้าที่รัฐจะมีความแตกต่างไปจากวิธีพิจารณา คดีอาญาสำหรับบุคคลทั่วไปอยู่บ้าง แต่ก็มีสภาพจำเป็นต้องกระทำเพื่อปราบปราม การทุจริตในวงงานราชการที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์ส่วนรวม

บทบัญญัติดังกล่าวจึงไม่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมเพราะเหตุแห่ง ความแตกต่างในเรื่องสถานะของบุคคลซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่อย่างใด จึงไม่ขัด หรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง และวรรคห้า

ข้อสังเกต : ตัวบท พ.ร.ป.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙๘/๑ คล้ายกับกฎหมายปัจจุบันคือ พ.ร.ป.ว่าด้วยวิธีพิจารณา คดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๖ วรรคสอง

98

คำวินิจฉัยเกี่ยวกับคดียาเสพติด

บทนิยามคำว่า “จำหน่าย” ตาม
ประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา ๑

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๓/๒๕๖๘ จำเลยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่า มีความผิดฐาน
มีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย ตามพ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒
มาตรา ๑๕ วรรคสาม (๒) และมาตรา ๖๖ วรรคสาม ลงโทษประหารชีวิต ลดโทษหนึ่งใน
สาม จำคุกตลอดชีวิต ต่อมาประมวลกฎหมายยาเสพติดมีผลใช้บังคับ จำเลยยื่นคำร้องขอให้
ศาลชั้นต้นกำหนดโทษใหม่ โดยใช้กฎหมายในส่วนที่เป็นคุณแก่จำเลย ตามประมวลกฎหมาย
อาญา มาตรา ๓ ศาลชั้นต้นมีคำสั่งยกคำร้อง จำเลยอุทธรณ์

ระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ จำเลยยื่นคำร้องว่า ประมวลกฎหมายยาเสพติด
มาตรา ๑ บทนิยาม คำว่า “จำหน่าย” เฉพาะในส่วนที่บัญญัติว่า “และให้หมายความ
รวมถึงมีไว้เพื่อจำหน่าย” ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕ และมาตรา ๒๙ เนื่องจากเดิม
พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้ขณะจำเลยกระทำความผิด
กำหนดให้ความผิดฐานจำหน่ายยาเสพติดให้โทษในประเภท ๑ และความผิดฐานมีไว้ใน
ครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๑ เพื่อจำหน่าย เป็นคนละฐานความผิดแยกออก

99

จากกัน แต่ประมวลกฎหมายกฎหมายยาเสพติด มาตรา ๑ บัญญัติบทนิยามคำว่า
“จำหน่าย” ให้หมายความรวมถึงมีไว้เพื่อจำหน่ายด้วย มีผลทำให้ผู้กระทำความผิดฐาน
มียาเสพติดให้โทษไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายตามกฎหมายเดิมที่ถูกยกเลิกไปแล้ว ต้องมี
ความผิดและรับโทษฐานจำหน่ายยาเสพติดให้โทษที่เป็นเหตุฉกรรจ์ ตามประมวลกฎหมาย
ยาเสพติด มาตรา ๑๔๕ วรรคสองและวรรคสาม อันเป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นใหม่ภายหลัง
การกระทำความผิด บทนิยามดังกล่าวเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับย้อนหลังเพื่อลงโทษบุคคล
ซึ่งขัดต่อหลักนิติธรรม ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕ และมาตรา ๒๙

ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๕ เป็นบททั่วไปที่วางหลักความเป็น
กฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญไว้ โดยมีได้มีข้อความที่เป็นการคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพไว้
เป็นการเฉพาะ ศาลรัฐธรรมนูญไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยในส่วนนี้ จึงมีคำสั่งรับไว้พิจารณาวินิจฉัย
คงรับวินิจฉัยเฉพาะประเด็นที่ขอให้วินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา ๑ บท
นิยามคำว่า “จำหน่าย” เฉพาะในส่วนที่บัญญัติว่า “และให้หมายความรวมถึงมีไว้เพื่อ
จำหน่าย” ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ หรือไม่

100

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า การที่ประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา ๑ บัญญัติบทนิยามคำว่า “จำหน่าย” ให้หมายความรวมถึงมีไว้เพื่อจำหน่ายด้วย ทำให้ผู้กระทำความผิดฐานจำหน่ายยาเสพติด แต่ยังคงเหลือยาเสพติดบางส่วนครอบครองอยู่กับตัว ไม่ต้องรับผิดทางอาญาทั้งความผิดฐานจำหน่ายยาเสพติดและความผิดฐานมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายยาเสพติดรวมสองกระทงตามกฎหมายเดิม **คงรับผิดทางอาญารฐานจำหน่ายยาเสพติดเพียงกระทงเดียวตามกฎหมายใหม่ ซึ่งเป็นคุณแก่ผู้กระทำผิดมากกว่า** บทนิยามคำว่า “จำหน่าย” เฉพาะในส่วนที่บัญญัติว่า “และให้หมายความรวมถึงมีไว้เพื่อจำหน่าย” มิใช่บทบัญญัติที่กำหนดโทษเกี่ยวกับการกระทำความผิดที่หนักกว่าโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิด อันจะมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ **มาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง**

ข้อสังเกต : กรณีโต้แย้งว่า บทนิยาม ของกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญเคยมีแนวคำวินิจฉัยว่า บทนิยามเพียงแต่ให้ความหมายของถ้อยคำเพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย ไม่มีกรณีที่จะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้ (คำวินิจฉัยที่ ๔๐/๒๕๔๗, ๓๑-๓๒/๒๕๖๓, ๖๓/๒๕๖๕) แต่กรณีนี้ศาลรัฐธรรมนูญรับวินิจฉัย น่าจะเป็นเพราะบทนิยามในคำวินิจฉัยนี้มีลักษณะเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีโดยตรง คือถึงขนาดเป็นข้อแม้ชนะในคดี

101

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๑๖/๒๕๖๘ เป็นกรณีโจทก์ฟ้องว่า จำเลยทั้งสองกับพวก ร่วมกันมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย อันเป็นยาเสพติดให้โทษประเภท ๒ และร่วมกันมีคิตามีน อันเป็นวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท ๒ ไว้ในครอบครองเพื่อขาย ศาลอาญาพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดตามประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา ๙๐ มาตรา ๙๔ มาตรา ๑๔๕ วรรคสาม (๒) และมาตรา ๑๔๙ วรรคสอง (๑) และ (๒) ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ ฐานสนับสนุนการจำหน่ายเมทแอมเฟตามีนและคิตามีน ลงโทษจำคุกตลอดชีวิต และปรับ ๑,๐๖๖,๖๖๖.๖๖ บาท ริบของกลาง จำเลยที่ ๒ อุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ ระหว่างพิจารณาของศาลอุทธรณ์ จำเลยที่ ๒ ได้แย้งว่า ประมวลกฎหมายยาเสพติด **มาตรา ๑ บทนิยามคำว่า “จำหน่าย” ให้หมายความรวมถึงมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายด้วย** นั้น ทำให้การจำหน่ายกับการมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายหรือเพื่อขายนั้นเป็นความผิดอย่างเดียวกัน บทบัญญัติดังกล่าวมีผลบังคับให้ผู้กระทำความผิดฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ และ

102

ประสาธ พ.ศ. ๒๕๕๙ ที่ถูกยกเลิกไปแล้ว ต้องรับผิดชอบและรับโทษในความผิดฐาน **จำหน่าย ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด** อันเป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นใหม่ในภายหลัง ซึ่งไม่อาจนำมาใช้บังคับย้อนหลังแก่คดีที่เกิดขึ้นก่อนวันที่ประมวลกฎหมายยาเสพติดใช้บังคับได้ บทบัญญัติดังกล่าวที่ทำให้การจำหน่ายหมายความว่ารวมถึงมีไว้เพื่อจำหน่าย และเชื่อมโยงไปถึงการมีไว้เพื่อขายนั้น ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๙ และต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕

ศาลรัฐธรรมนูญรับวินิจฉัยเฉพาะปัญหาว่า ประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา ๑ บทนิยามคำว่า “จำหน่าย” เฉพาะในส่วนที่บัญญัติว่า “และให้หมายความรวมถึงมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย” ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคสอง มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๙ วรรคสอง หรือไม่ และ**วินิจฉัยความว่า**

- โดยพฤติการณ์การกระทำในลักษณะของการจำหน่ายยาเสพติดและการมีไว้เพื่อจำหน่ายยาเสพติด**ส่งผลกระทบต่อปัญหาการขยายตัวของผู้ใช้และผู้ติดยาเสพติดให้โทษ** ประมวลกฎหมายยาเสพติดจึงบัญญัติให้การมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายยาเสพติดรวมอยู่ในนิยามของคำว่า “จำหน่าย” เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

103

- แม้ประมวลกฎหมายยาเสพติดจะบัญญัติลักษณะการทำความผิดฐาน “จำหน่าย” และ “มีไว้ในครอบครอง” รวมไว้ด้วยกัน แต่**การกำหนดโทษของการทำความผิดทั้งสองลักษณะย่อมขึ้นอยู่กับความร้ายแรงของพฤติการณ์การกระทำของผู้กระทำความผิด**

- ศาลรัฐธรรมนูญเคยมีคำวินิจฉัยที่ ๓/๒๕๖๘ แล้วว่า การกำหนดนิยามนั้น เพื่อให้เกิดความชัดเจน **โดยไม่ใช้การบัญญัติฐานความผิดขึ้นใหม่ให้มีผลย้อนหลังเพื่อลงโทษบุคคลผู้กระทำความผิดฐานมียาเสพติดให้โทษไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายตามกฎหมายเดิม** และทำให้ผู้กระทำความผิดฐานจำหน่าย แต่ยังคงเหลือยาเสพติดบางส่วนครอบครองอยู่กับตัวไม่ต้องรับผิดชอบทางอาญา ทั้งความผิดฐานจำหน่ายยาเสพติดและความผิดฐานมียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายรวมสองกระทงตามกฎหมายเดิม คงรับผิดชอบทางอาญารฐานจำหน่ายยาเสพติดเพียงกระทงเดียวตามกฎหมายใหม่ ซึ่งเป็นคุณแก่ผู้กระทำความผิดมากกว่า บทนิยามดังกล่าวมิใช่บทบัญญัติที่กำหนดโทษเกี่ยวกับการกระทำความผิดที่หนักกว่าโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดอันจะมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคล

104

- แม้การมีไว้เพื่อจำหน่ายจะเป็นการกระทำที่ยังไม่ถึงขั้นตอนการจำหน่ายก็ตาม แต่การนำยาเสพติดมาไว้ในครอบครองโดยมีเจตนาที่จะจำหน่ายยาเสพติดนั้นเป็นการทำให้เกิดความพร้อมที่จะจำหน่ายได้สำเร็จในขั้นตอนต่อไป ย่อมเป็นการกระทำที่จะส่งผลร้ายต่อสังคมได้ในระดับเดียวกับการจำหน่าย กฎหมายจึงกำหนดบทนิยามไว้ให้การมีไว้เพื่อจำหน่ายมีผลในทางกฎหมายเท่ากับเป็นการจำหน่าย

- บทนิยามเช่นนี้ไม่ได้มีลักษณะเป็นบทสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด เนื่องจากการรวมการกระทำ “มีไว้เพื่อจำหน่าย” ไว้ในบทนิยามจำหน่าย ไม่มีผลต่อการนำสืบพยานหลักฐานในคดี กฎหมายมิได้สันนิษฐานว่าการที่บุคคลมียาเสพติดไว้เพื่อจำหน่ายเป็นการกระทำความผิดฐานจำหน่าย เพราะการกระทำทั้งสองลักษณะต่างเป็นความผิดในตัวเอง โจทก์ยังคงมีหน้าที่ต้องนำสืบว่าจำเลยจำหน่ายหรือมียาเสพติดไว้เพื่อจำหน่าย อันเป็นองค์ประกอบความผิดตามที่ประมวลกฎหมายยาเสพติดบัญญัติไว้ บทนิยามดังกล่าวเป็นการอธิบายความหมายของคำว่า จำหน่าย ซึ่งเป็นการบัญญัติองค์ประกอบความผิดอาญา

บทบัญญัติดังกล่าวจึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคสอง มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๙ วรรคสอง

105

คำวินิจฉัยเกี่ยวกับคดียาเสพติด

คำว่า กระบอบความมั่นคง ฯลฯ ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา ๑๔๕ วรรคสาม (๒)

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๓/๒๕๖๔ เป็นกรณีโจทก์ฟ้องว่า จำเลยทั้งสองกับพวก ร่วมกันมีเมทแอมเฟตามีน จำนวนเป็นสารบริสุทธิ์ได้ ๒,๒๑๕.๖๔๔ กรัม ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย ศาลจังหวัดสมุทรปราการพิพากษาจำเลยทั้งสองมีความผิดตามพ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๕, ๖๖ วรรคสาม ลงโทษจำคุกจำเลยทั้งสองตลอดชีวิต ต่อมาขณะที่จำเลยที่ ๑ รับโทษภายหลังคดีถึงที่สุด มีการประกาศใช้พ.ร.บ.ให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๖๔ มาตรา ๔ ให้ยกเลิกพ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ และให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติดแทน จำเลยที่ ๑ ยื่นคำร้องขอให้กำหนดโทษใหม่ ศาลจังหวัดสมุทรปราการเห็นว่าไม่มีเหตุให้กำหนดโทษใหม่ มีคำสั่งยกคำร้อง จำเลยที่ ๑ อุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวต่อศาลอุทธรณ์

ระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ จำเลยที่ ๑ ได้แย้งว่า ประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา ๑๔๕ วรรคสาม (๒) มีได้นิยามว่า การทำให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐหรือความปลอดภัยของประชาชนทั่วไปเป็นอย่างไร เป็น

106

บทบัญญัติที่คลุมเครือ ไม่อาจตีความได้ชัดเจน การปรับบทลงโทษทำให้ผู้กระทำความผิดฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายตามกฎหมายที่ถูกยกเลิกไปแล้วต้องรับผิดชอบและรับโทษในความผิดฐานจำหน่ายเมทแอมเฟตามีนที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐหรือความปลอดภัยของประชาชนทั่วไปตามกฎหมายที่บัญญัติขึ้นใหม่ในภายหลัง **มิใช่บทบัญญัติที่เป็นคุณแก่จำเลยที่ ๑** บทบัญญัตินี้ดังกล่าวไม่มีใช้บังคับเป็นการทั่วไป และเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ และมาตรา ๒๙

ศาลรัฐธรรมนูญรับวินิจฉัยเฉพาะปัญหาว่า ประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา ๑๔๕ วรรคสาม (๒) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคสอง มาตรา ๒๗ วรรคสอง วรรคสาม วรรคสี่ และวรรคห้า และมาตรา ๒๙ วรรคสอง หรือไม่ และวินิจฉัยความว่า

- แม้ไม่ได้กำหนดบทนิยามไว้ บทบัญญัตินี้ดังกล่าวก็**มีความชัดเจน** วิญญูชนสามารถเข้าใจความหมายและคาตหมายผลที่เกิดจากการฝ่าฝืนบทบัญญัตินี้ดังกล่าวได้

- ประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา ๑๔๕ กำหนดระวางโทษหนัก หนักมาก และหนักที่สุด **ให้สอดคล้องกับความร้ายแรงในการกระทำของผู้กระทำความผิด** ไม่เป็นการเลือกปฏิบัติหรือขัดต่อหลักความเสมอภาค

107

- ส่วนกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำความผิดแตกต่างจากกฎหมายที่ใช้ภายหลังกระทำความผิด ย่อมเป็นดุลพินิจของศาลในการพิจารณากำหนดโทษใหม่ตาม**ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓** หากผู้กระทำความผิดไม่เห็นด้วย ย่อมมีสิทธิอุทธรณ์ฎีกาได้ บทบัญญัตินี้ดังกล่าวมิได้เป็นบทบัญญัติที่กำหนดโทษเพิ่มเติมแก่การกระทำที่ไม่ได้มีกฎหมายใช้บังคับอยู่ในเวลาที่กระทำความผิด และไม่เป็นการใช้กฎหมายที่มีโทษทางอาญาย้อนหลังแก่ผู้กระทำความผิด

เมื่อชั่งน้ำหนักระหว่างประโยชน์สาธารณะที่ได้รับตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายและผลกระทบต่อผู้กระทำความผิดในเหตุการณ์ตามกฎหมายแล้ว ประโยชน์สาธารณะมีมากกว่า เป็นไปตามหลักสัดส่วน ประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา ๑๔๕ วรรคสาม (๒) จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคสอง มาตรา ๒๗ วรรคสอง วรรคสาม วรรคสี่ และวรรคห้า และมาตรา ๒๙ วรรคสอง

108

คำวินิจฉัยเกี่ยวกับคดีทั่วไป

พ.ร.บ. ชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๓ วรรค
หนึ่ง การใช้ชื่อสกุลของหญิงหลังจดทะเบียนหย่า

คำวินิจฉัยที่ ๑๔/๒๕๖๘ เป็นกรณีโจทก์ฟ้องว่า โจทก์จดทะเบียนสมรสกับจำเลย จำเลยเปลี่ยนมาใช้ชื่อสกุลของโจทก์ ต่อมาโจทก์กับจำเลยมีกรณีพิพาทกันหลายคดี โจทก์ตกลงถอนฟ้องจำเลย แต่มีเงื่อนไขให้จำเลยจดทะเบียนหย่ากับโจทก์ **หลังจากจดทะเบียนหย่า จำเลยยังคงใช้ชื่อสกุลของโจทก์ตลอดมา** และดูหมิ่นเจ้าของชื่อสกุลของโจทก์ ขอศาลสั่งจำเลยเลิกใช้ชื่อสกุลของโจทก์ โดยให้จดทะเบียนเปลี่ยนไปใช้ชื่อสกุลเดิม ทั้งให้แจ้งเปลี่ยนแปลงในเอกสารราชการต่างๆ หากจำเลยยังคงใช้ชื่อสกุลของโจทก์ ขอให้ชำระค่าเสียหายเดือนละ ๓๐๐,๐๐๐ บาท จำเลยยื่นคำให้การว่า จำเลยประสงค์จะใช้ชื่อสกุลของโจทก์ต่อไป เนื่องจากบุตรทั้งสองคนยังใช้ชื่อสกุลของโจทก์ อันเป็นการแสดงถึงความเป็นสถาบันครอบครัว

ระหว่างการพิจารณาของศาลชั้นต้น จำเลยโต้แย้งว่า พ.ร.บ. ชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๓ วรรคหนึ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพ.ร.บ. ชื่อบุคคล (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘ กำหนดให้หญิงที่จดทะเบียนสมรสกับชายแล้วได้รับอนุญาตให้ใช้ชื่อสกุลของ

109

สามี เมื่อหย่าขาดจากสามีต้องกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิม **เป็นการจำกัดเสรีภาพของฝ่ายหญิงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗** ขอให้ส่งข้อโต้แย้งดังกล่าวไปยังศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความว่า พ.ร.บ. ชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ. ชื่อบุคคล (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘ เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับบทบัญญัติในมาตรา ๑๒ ที่บัญญัติกรณีเกี่ยวกับการจดทะเบียนสมรส ซึ่งให้สิทธิแก่คู่สมรสที่จะตกลงกันได้ว่าเมื่อสมรสกันแล้วจะใช้ชื่อสกุลของฝ่ายใดหรือทั้งคู่จะตกลงกันว่าต่างฝ่ายต่างใช้ชื่อสกุลเดิมของตนก็ได้ และระหว่างที่เป็นคู่สมรสกันอยู่นั้นยังมีสิทธิที่จะเปลี่ยนแปลงข้อตกลงในเรื่องชื่อสกุลที่ตกลงกันได้ใหม่อีกก็ได้ กรณีการใช้ชื่อสกุลของคู่สมรสดังกล่าวจึงเป็นสิทธิของคู่สมรสทั้งสองฝ่ายได้ตกลงกันตามมาตรา ๑๒ ส่วนกรณีการสมรสสิ้นสุดลงหรือศาลพิพากษาให้เพิกถอนการสมรสตามมาตรา ๑๓ วรรคหนึ่งนั้น คู่สมรสไม่อาจอ้างข้อตกลงการใช้ชื่อสกุลที่เคยมีอยู่ในระหว่างที่ยังสมรสกันอยู่ได้ เนื่องจากข้อตกลงเรื่องการใช้ชื่อสกุลของคู่สมรสตามมาตรา ๑๒ ย่อมสิ้นสุดลงไปแล้วแต่เมื่อคู่สมรสได้จดทะเบียนการหย่าหรือในวันที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุด การใช้

110

ชื่อสกุลในลักษณะดังกล่าวไม่ได้มีลักษณะเป็นการใช้เพียงลำพังระหว่างคู่สมรสเพียงเท่านั้น แต่เป็นการใช้ชื่อสกุลร่วมกับบรรดาญาติอื่นๆของคู่สมรสอีกฝ่าย ซึ่ง**ชื่อสกุลย่อมมีผลกระทบต่อผู้ร่วมใช้ชื่อสกุลนั้นทุกคน** กล่าวคือ ถ้าหากมีผู้ใช้ชื่อสกุลคนใดประพฤติดตนให้เสื่อมเสีย กระทำผิดกฎหมาย หรือกระทำการให้เป็นที่น่าเกลียดชังของบุคคลทั่วไปหรือไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม ย่อมส่งผลให้ผู้ร่วมใช้ชื่อสกุลที่เป็นเครือญาติอาจต้องรับส่วนแบ่งแห่งความเสื่อมเสียนั้นมาด้วยกัน มาตรา ๑๓ วรรคหนึ่ง จึงจัดให้ฝ่ายซึ่งใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน แม้มาตรา ๑๓ บัญญัติให้การใช้ชื่อสกุลกรณีสิ้นสุดการสมรสไว้แตกต่างกันก็ตาม กล่าวคือ หากเป็นกรณีการสมรสสิ้นสุดลงด้วยการหย่าหรือศาลพิพากษาให้เพิกถอนการสมรสตามวรรคหนึ่ง ให้ฝ่ายซึ่งใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่าย**กลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน** แต่ถ้าเป็นกรณีการสมรสสิ้นสุดลงด้วยความ**ตาย** ให้ฝ่ายที่ยังมีชีวิตอยู่และใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่าย**มีสิทธิใช้ชื่อสกุลนั้นได้ต่อไป** แต่เมื่อจะสมรสใหม่ ให้กลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตนตามวรรคสอง แต่ก็เป็นการบัญญัติกฎหมายที่แตกต่างกันเพื่อจะใช้บังคับต่อกรณีที่มีความแตกต่างกันในสาระสำคัญ กล่าวคือ การสิ้นสุดการสมรสด้วยการหย่าหรือศาลพิพากษาให้เพิกถอนการสมรสเป็นกรณีการสมรส

111

นั้นสิ้นสุดลงโดยเจตนาของคู่สมรสเองหรือโดยคำพิพากษาของศาล ซึ่ง**ไม่ว่าจะเป็นกรณีใดก็ตามมาจากเหตุที่คู่สมรสไม่อาจใช้ชีวิตสมรสกันต่อไปได้อย่างปกติสุข** หรือการคงสถานะการสมรสต่อไปจะไม่เป็นประโยชน์ต่อคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่าย รวมถึงกรณีการสมรสเกิดจากเหตุอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นโมฆะหรือโมฆียะ ซึ่งศาลมีคำพิพากษาให้เพิกถอนการสมรสนั้น ซึ่งทุกกรณีล้วนเป็นการสิ้นสุดการสมรสที่ทั้งสองฝ่าย ไม่มุ่งหมายที่จะเป็นคู่สมรสกันอีกต่อไปแล้ว แตกต่างจากกรณีการสมรสสิ้นสุดลงโดยการตาย ตามมาตรา ๑๓ วรรคสอง ซึ่งเป็นเหตุธรรมชาติ มิใช่เหตุอันเกิดจากเจตนาของทั้งสองฝ่าย ความรู้สึกถึงความเป็นเครือญาติยังคงดำรงอยู่ รวมถึงเพื่อให้สิทธิต่อคู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่ยังคงสถานะบางประการเพื่อเป็นการรำลึกคู่สมรสของตนที่ถึงแก่ความตายไปแล้วด้วย อย่างไรก็ตาม หากคู่สมรสฝ่ายที่ยังมีชีวิตอยู่ประสงค์จะสมรสใหม่ต้องเลิกใช้ชื่อสกุลของคู่สมรสฝ่ายที่ถึงแก่ความตายไปแล้ว จึงเป็นบทบัญญัติที่ใช้บังคับกับกรณีที่มีสาระสำคัญแตกต่างกันให้แตกต่างกัน ไม่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องเพศหรือสถานะของบุคคล ทั้งมาตรา ๑๒ วรรคหนึ่ง

112

ยังเปิดโอกาสให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีข้อสรุปของตนไม่ตรงกับบุตรอยู่แล้ว การที่คู่สมรสไม่ว่าฝ่ายใดจะมีข้อสรุปตรงกับบุตรหรือไม่ จึงไม่ใช่สาระสำคัญอันจะแสดงความสัมพันธ์ฉันบิดา มารดา และบุตรต่อกัน ดังนั้นพ.ร.บ.ชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๓ วรรคหนึ่ง จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง วรรคสองและวรรคสาม

113

คำวินิจฉัยเกี่ยวกับคดีทั่วไป

พ.ร.บ.ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๓ วรรคหนึ่ง กรณีไม่รับคนพิการเข้าทำงาน

คำวินิจฉัยที่ ๑๘-๑๙/๒๕๖๗ เป็นกรณีมีข้อโต้แย้งว่า พ.ร.บ.ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๔ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๓๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๔๐

พ.ร.บ.ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐

มาตรา ๓๓ บัญญัติว่า “เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการ และหน่วยงานของรัฐ**รับคนพิการเข้าทำงานตามลักษณะของงานในอัตราส่วนที่เหมาะสมกับผู้ปฏิบัติงานในสถานประกอบการหรือหน่วยงานของรัฐ** ทั้งนี้ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานออกกฎกระทรวงกำหนดจำนวนที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการ และหน่วยงานของรัฐจะต้องรับคนพิการเข้าทำงาน”

114

มาตรา ๓๔ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการที่มีได้รับคนพิการเข้าทำงานตามจำนวนที่กำหนดตามมาตรา ๓๓ ให้ส่งเงินเข้ากองทุนตามมาตรา ๒๔ (๕) ทั้งนี้ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานออกกฎกระทรวงกำหนดจำนวนเงินที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการจะต้องนำส่งเข้ากองทุน”

มาตรา ๓๕ บัญญัติว่า “ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่ประสงค์จะรับคนพิการเข้าทำงานตามมาตรา ๓๓ หรือนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการไม่รับคนพิการเข้าทำงานตามมาตรา ๓๓ และไม่ประสงค์จะส่งเงินเข้ากองทุนตามมาตรา ๓๔ หน่วยงานของรัฐ นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการนั้นอาจ ... หรือให้ความช่วยเหลืออื่นใดแก่คนพิการหรือผู้ดูแลคนพิการก็ได้”

จำเลยโต้แย้งว่า บทบัญญัติดังกล่าวบังคับเพียงนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการที่มีได้รับคนพิการเข้าทำงานตามจำนวนที่กำหนดในมาตรา ๓๓ ต้องส่งเงินเข้ากองทุน แต่หากหน่วยงานของรัฐไม่ประสงค์จะรับคนพิการเข้าทำงาน กลับไม่มีบทบัญญัติบังคับให้ต้องส่งเงินเข้ากองทุน

115

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความว่า แม้มาตรา ๓๔ วรรคหนึ่ง มิได้บัญญัติให้หน่วยงานของรัฐที่ไม่ได้รับคนพิการเข้าทำงานต้องส่งเงินเข้ากองทุนเช่นเดียวกับนายจ้างหรือสถานประกอบการเอกชนก็ตาม แต่ด้วยเหตุที่เงินกองทุนส่วนหนึ่งเป็นเงินอุดหนุนที่รัฐบาลต้องจัดสรรให้เพียงพอแก่การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๔ วรรคหนึ่ง (๒) ดังนั้น หากหน่วยงานของรัฐต้องส่งเงินเข้ากองทุนดังกล่าวอีกจะเป็นการจ่ายเงินออกจากงบประมาณแผ่นดินเข้ากองทุนที่เข้าซ้อนเป็นภาระด้านงบประมาณสำหรับรัฐและเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมสำหรับประชาชนกลุ่มอื่นๆ บทบัญญัติดังกล่าวจึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และบทบัญญัติมาตรา ๓๓ มาตรา ๓๔ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๓๕ เป็นการจัดระเบียบการประกอบอาชีพสำหรับคนพิการเพียงเท่าที่จำเป็นและเพื่อประโยชน์สาธารณะ อันเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๐ วรรคสอง บัญญัติให้กระทำได้ บทบัญญัติดังกล่าวจึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๐ ด้วย

116

คำวินิจฉัยเกี่ยวกับคดีทั่วไป

พ.ร.บ. หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ฯ มาตรา ๒๔๓
และ ๒๔๔ กรณีการรู้หรือครอบครองข้อมูลภายใน

คำวินิจฉัยที่ ๑๗/๒๕๖๗ เป็นกรณีที่มีข้อโต้แย้งว่า พ.ร.บ. หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๒๔๓ และมาตรา ๒๔๔ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๙ วรรคสอง และพ.ร.บ. หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๓๑๗/๑๓ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความว่า พ.ร.บ. หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๒๔๓ บัญญัติให้**สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลตามมาตรา**นี้ (เช่น กรรมการ ผู้บริหาร หรือผู้มีอำนาจควบคุมกิจการของบริษัท หรือบุคคลซึ่งอยู่ในฐานะที่สามารถรู้ข้อมูลภายในอันเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่) **เป็นบุคคลซึ่งรู้หรือครอบครองข้อมูลภายใน** ตามมาตรา ๒๔๒ ส่วนมาตรา ๒๔๔ บัญญัติให้**สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลตามมาตรา**นี้ (เช่น ผู้ถือหลักทรัพย์เกินร้อยละห้าของหลักทรัพย์ที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมดของบริษัทที่ออกหลักทรัพย์) ซึ่งมีพฤติกรรมการซื้อขายหลักทรัพย์ หรือเข้าผูกพันตามสัญญาซื้อขายล่วงหน้า

117

ที่ผิดไปจากปกติวิสัยของตน **เป็นบุคคลซึ่งรู้หรือครอบครองข้อมูลภายใน**ตามมาตรา ๒๔๒ บทบัญญัติมาตรา ๒๔๓ และมาตรา ๒๔๔ บัญญัติขึ้น**เพื่อผลกระทการพิสูจน์ให้จำเลยเป็นผู้พิสูจน์ว่าตนมิได้รู้หรือครอบครองข้อมูลภายใน** โดยเป็นการสันนิษฐานที่เป็นไปตามสภาพความเป็นจริงหรือการสันนิษฐานข้อเท็จจริงที่ควรจะเป็นซึ่งปรากฏจากสภาพปกติธรรมดาของเหตุการณ์ เพื่อให้จำเลยเป็นบุคคลซึ่งรู้หรือครอบครองข้อมูลภายในอันเป็นข้อเท็จจริงที่เป็นองค์ประกอบความผิดในส่วนของผู้กระทำความผิดตามมาตรา ๒๔๒ เท่านั้น มิใช่การสันนิษฐานเด็ดขาดว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดโดยทันที จำเลยสามารถนำสืบหักล้างข้อสันนิษฐานดังกล่าวได้ โจทก์ยังคงมีภาระการพิสูจน์ให้ได้ตามเงื่อนไขของข้อสันนิษฐานตามมาตรา ๒๔๓ และมาตรา ๒๔๔ และต้องพิสูจน์การกระทำของจำเลยให้ครบองค์ประกอบความผิดอื่นๆ ตามมาตรา ๒๔๒ อีกด้วย มาตรา ๒๔๓ และมาตรา ๒๔๔ จึงมิใช่การสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยมีความผิด อันมีผลเป็นการผลักภาระการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ให้จำเลยโดยโจทก์ไม่ต้องพิสูจน์การกระทำใดของจำเลยเป็นไปตามหลักสัดส่วน จึงไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง และไม่ขัดต่อหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าจำเลยไม่มีความผิด ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ วรรคสอง

118

ส่วนที่พ.ร.บ.หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๓๑๗/๑๓
ให้นำอายุความฟ้องคดีอาญามาใช้บังคับแก่การฟ้องคดีเพื่อกำหนดมาตรการลงโทษทาง
แพ่งนั้น การฟ้องคดีเพื่อกำหนดมาตรการลงโทษทางแพ่ง**ไม่ใช่การฟ้องคดีละเมิด** และ
บทบัญญัติดังกล่าวมีขึ้นเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมาก
ยิ่งขึ้น เพื่อรักษาความเชื่อมั่นและคุ้มครองผู้ลงทุนและประชาชน เป็นไปตามหลักสัดส่วน
จึงไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง ด้วย

119

คำวินิจฉัยเกี่ยวกับคดีทั่วไป

พ.ร.บ.การส่งผู้ร้ายข้ามแดน ฯ มาตรา มาตรา ๑๙
วรรคหนึ่ง (๒) และ (๓) หลักเกณฑ์การส่งตัว และ
มาตรา ๒๑ วรรคสอง, วรรคสาม สิทธิในการอุทธรณ์

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๒๑/๒๕๖๘ เป็นกรณีมีข้อโต้แย้ง ๓ ข้อดังนี้

ข้อที่ ๑ พ.ร.บ.ส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๙ วรรคหนึ่ง (๒) และ
(๓) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง และวรรคสาม
หรือไม่

หมายเหตุ : พ.ร.บ.ส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๙ บัญญัติว่า
“เมื่อศาลพิเคราะห์พยานหลักฐานแล้ว เห็นว่ามีเหตุดังต่อไปนี้ให้ศาลมีคำสั่งขังบุคคลนั้น
ไว้เพื่อส่งข้ามแดนต่อไป

(๑) บุคคลซึ่งถูกจับนั้นเป็นบุคคลซึ่งถูกร้องขอให้ส่งข้ามแดนและมีผู้มิ
สัญชาติไทย หรือเป็นผู้มีสัญชาติไทยแต่อยู่ในหลักเกณฑ์ให้ส่งข้ามแดนได้ตามมาตรา
๑๒

120

(๒) คติมีมูลที่จะรับฟ้องไว้พิจารณา หากความผิดนั้นได้กระทำลงในราชอาณาจักรหรือมีกฎหมายบัญญัติให้ถือว่าได้กระทำในราชอาณาจักร และ

(๓) ความผิดซึ่งเป็นเหตุให้ร้องขอส่งผู้ร้ายข้ามแดนนั้น เป็นความผิดซึ่งอาจส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ตามพระราชบัญญัตินี้และมีใช่เป็นความผิดที่มีลักษณะทางการเมืองหรือเป็นความผิดทางทหารโดยเฉพาะ”

ผู้ถูกร้องขอโต้แย้งว่า มาตรา ๑๙ วรรคหนึ่ง (๒) และ (๓) ไม่เปิดโอกาสให้ศาลใช้ดุลพินิจรับฟังพยานหลักฐานหรือข้อเท็จจริงอื่นใด ส่วนข้อยกเว้นที่กำหนด ทำให้จำเลยไม่ได้รับการพิจารณาคดีอย่างถูกต้องเป็นธรรม และมีโอกาสต่อสู้คดีอย่างเพียงพอ

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความว่า พ.ร.บ.ส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๙ วรรคหนึ่ง (๒) และ (๓) บัญญัติเหตุให้ศาลมีคำสั่งขังบุคคลไว้เพื่อส่งข้ามแดนว่าต้องเป็นคดีที่มีมูลจะรับฟ้องไว้พิจารณาและมีใช่เป็นความผิดที่มีลักษณะทางการเมืองหรือเป็นความผิดทางทหารโดยเฉพาะ สำหรับการปฏิเสธไม่ส่งตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย

121

ในความผิดทางการเมืองเป็นไปตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ ๑๙ (๑) ที่กำหนดให้บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะมีความคิดโดยปราศจากการแทรกแซง ส่วนการบัญญัติข้อยกเว้นเกี่ยวกับความผิดทางทหาร เพื่อไม่ให้เกิดการแทรกแซงกิจการภายในเกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศอื่น โดยศาลจะเพียงแต่รับฟังพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ในเบื้องต้นว่า ความผิดตามคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนเป็นความผิดที่เป็นไปตามหลักเกณฑ์หรือต้องด้วยข้อยกเว้นหรือไม่ ไม่มีการพิจารณาในเนื้อหาแห่งคดีโดยตรงเพราะผู้ถูกร้องขอยังคงมีสิทธิในการต่อสู้ในเนื้อหาของคดีได้อย่างเต็มที่ในศาลของประเทศผู้ร้องขอ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อหลักนิติธรรม และไม่อาจระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพเพราะเป็นกฎหมายที่ตราขึ้นก่อนรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง มีผลใช้บังคับ บทบัญญัติดังกล่าวจึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ ทั้งไม่เป็นการขัดต่อหลักความเสมอภาคและไม่เป็นการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลโดยไม่เป็นธรรม จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง และวรรคสาม

122

ข้อที่ ๒ พ.ร.บ.ส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๑ วรรคสอง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง และวรรคสามหรือไม่

หมายเหตุ : พ.ร.บ.ส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๑ บัญญัติว่า “เมื่อศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้ปล่อยหรือขังบุคคลเพื่อส่งข้ามแดนแล้วพนักงานอัยการหรือบุคคลนั้นอาจยื่นอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวไปยังศาลอุทธรณ์ภายในระยะเวลาสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลได้อ่านคำสั่งนั้น

ในการพิจารณาอุทธรณ์ ให้ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยคำคัดค้านเฉพาะเหตุที่ทำให้ศาลมีคำสั่งตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๙ โดยพิจารณาว่าศาลชั้นต้นได้มีคำสั่งไปโดยมีพยานหลักฐานเพียงพอหรือไม่

คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด”

ผู้ถูกร้องขอโต้แย้งว่า บทบัญญัติดังกล่าวทำให้ผู้ร้องขอเสียสิทธิในการยกข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายและพยานหลักฐานอื่น นอกเหนือจากพยานหลักฐานที่คู่ความนำสืบไว้แล้ว

123

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความว่า มาตรา ๒๑ วรรคสอง ที่บัญญัติให้ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยคำคัดค้านเฉพาะเหตุที่ทำให้ศาลมีคำสั่งตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๙ โดยพิจารณาว่าศาลชั้นต้นมีคำสั่งไปโดยมีพยานหลักฐานเพียงพอหรือไม่ เป็นการกำหนดกรอบการใช้อำนาจของศาลอุทธรณ์เพื่อมิให้กระบวนการพิจารณาคดีส่งผู้ร้ายข้ามแดนของศาลล่าช้า เป็นผลให้มีการคุมขังบุคคลผู้ถูกร้องขอให้ส่งข้ามแดนนานเกินไป และแม้ศาลมีคำสั่งขังผู้ถูกร้องขอไว้เพื่อส่งข้ามแดน แต่รัฐบาลยังมีอำนาจในชั้นตอนสุดท้ายว่าจะยินยอมหรือปฏิเสธการส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ภายในระยะเวลาเก้าสิบวันนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งถึงที่สุดหรือภายในกำหนดเวลาที่ศาลได้อนุญาตให้ขยายออกไป มิฉะนั้นต้องปล่อยบุคคลนั้นไป การใช้ดุลพินิจของรัฐบาลดังกล่าวสามารถพิจารณาประเด็นอื่นนอกเหนือจากเหตุผลตามมาตรา ๑๙ วรรคหนึ่ง (๑) ถึง (๓) ได้ด้วย จึงไม่ตัดโอกาสของผู้ถูกร้องขอที่จะพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตน เมื่อชั่งน้ำหนักแล้วเป็นไปตามหลักความได้สัดส่วนพอเหมาะพอควรแก่กรณี ไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม และไม่อาจจะบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพเพราะเป็นกฎหมายที่ตราขึ้นก่อนรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง มีผลใช้บังคับ บทบัญญัติดังกล่าว

124

จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ ทั้งไม่เป็นการขัดต่อหลักความเสมอภาค และไม่เป็นการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลโดยไม่เป็นธรรม จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง และวรรคสาม กับไม่ขัดต่อหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหา หรือจำเลยไม่มีความผิด จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ วรรคสอง

ข้อที่ ๓ พ.ร.บ.ส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๑ วรรคสาม ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง และวรรคสาม หรือไม่

ผู้ถูกร้องขอโต้แย้งว่า ทำให้ผู้ถูกร้องขอเสียสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาหรือตรวจสอบการพิจารณาคดีจากศาลสูง

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความว่า มาตรา ๒๑ วรรคสาม ที่บัญญัติให้คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด เพื่อให้กระบวนการพิจารณาคดีส่งผู้ร้ายข้ามแดนดำเนินไปอย่างรวดเร็ว และลดระยะเวลาการคุมขังให้น้อยที่สุด ผู้ถูกร้องขอยังมีสิทธิได้รับการทบทวนคำสั่งของศาลชั้นต้นโดยศาลอุทธรณ์ ถือว่าเหมาะสมเพียงพอตาม

125

ความจำเป็นแล้ว อีกทั้งเมื่อดำเนินการส่งผู้ร้ายข้ามแดนเรียบร้อยแล้ว ผู้ถูกร้องขอยังมีสิทธิได้รับการพิจารณาในเนื้อหาแห่งคดี ณ ศาลที่มีเขตอำนาจของผู้ร้องขอ และยังคงมีสิทธิได้รับการทบทวนโดยศาลสูงภายใต้เงื่อนไขแห่งกฎหมายของประเทศผู้ร้องขอ สอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ ๑๔ (๕) แม้การจำกัดสิทธิของคู่ความในการฎีกา แต่เมื่อชั่งน้ำหนักแล้วเป็นไปตามหลักความได้สัดส่วนพอเหมาะพอควรแก่กรณี ไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม และไม่อาจระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพ เพราะเป็นกฎหมายที่ตราขึ้นก่อนรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง มีผลใช้บังคับ บทบัญญัติดังกล่าวจึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ ทั้งไม่เป็นการขัดต่อหลักความเสมอภาคและไม่เป็นการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลโดยไม่เป็นธรรม จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง และวรรคสาม

126